

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH  
FILOZOFICKÁ FAKULTA  
HISTORICKÝ ÚSTAV

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

ČERNÍNOVÉ Z CHUDENIC A JEJICH SÍDLA V ZÁPADNÍCH ČECHÁCH V 17.  
STOLETÍ

Vedoucí práce: doc. PhDr. Josef Hrdlička, Ph.D.

Autor práce: Štěpán Končal

Studijní obor: Historie – Španělský jazyk a literatura

Ročník: 5

2022

### Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem autorem této kvalifikační práce a že jsem ji vypracoval pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu použitých zdrojů.

V Českých Budějovicích dne

Štěpán Končal

Tímto bych chtěl v první řadě poděkovat mé rodině za to, s jakou trpělivostí při mně stála po celou dobu mého studia. Rovněž nesmím zapomenout poděkovat ani přátelům, kteří mi byli na blízku vždy, když bylo potřeba. V neposlední řadě bych chtěl poděkovat doc. PhDr. Josefu Hrdličkovi, Ph.D. za pomoc se vznikem této práce.

## **Anotace**

Tato kvalifikační práce se zabývá rodem Černínů z Chudenic, který až do českého stavovského povstání 1618-1620 nepatřil k významným českým šlechtickým rodinám. Ovšem zmíněná revolta ukončená bitvou na Bílé hoře spolu s následnými konfiskacemi majetku poražených byly zlomovými body v dějinách černínského rodu. Díky loajalitě některých zástupců rodu a pobělohorským konfiskacím, které pomohly rozmachu černínského rodu, se Černínové z Chudenic zařadili mezi nejbohatší a nejvlivnější šlechtické rody v pobělohorských Čechách. Tato práce zprvu stručně pojednává o historii rodu. Dále zkoumá síť černínských sídel a držav během 17. století se zvláštním zaměřením na západní Čechy, ze kterých rod pocházel.

## **Annotation**

The aim of the thesis is to scrutinize the Černín family from Chudenice, which until the estate uprising in 1618 did not belong to any significant Czech noble family. However, the already mentioned estate uprising followed by the battle of White Mountain, together with the confiscations of the property of the defeated, were turning points in the history of the Černín family. The loyalty of some representatives of the family and the confiscations after the battle of White Mountain helped the family in terms of wealth growth. The Černín family from Chudenice became one of the richest and most influential noble families in Bohemia after the battle. This work first introduces the family with its brief development and history. Further on examines the network of Černín family settlements during the 17th century with a particular focus on western Bohemia, where the family originates.

## Obsah

|                                              |    |
|----------------------------------------------|----|
| 1. Úvod.....                                 | 6  |
| 2. Počátky a dějiny Černínů z Chudenic ..... | 13 |
| 3. Heřman Černín z Chudenic.....             | 22 |
| 4. Humprecht Jan Černín z Chudenic .....     | 32 |
| 5. Heřman Jakub Černín z Chudenic .....      | 41 |
| 6. Závěr .....                               | 47 |
| 7. Bibliografie .....                        | 49 |
| Prameny nevydané:.....                       | 49 |
| Prameny vydané:.....                         | 49 |
| Literatura:.....                             | 50 |
| 8. Seznam příloh .....                       | 55 |
| 9. Přílohy.....                              | 56 |

## 1. Úvod

Hlavním tématem předkládané práce je rod Černínů z Chudenic a jejich majetková držba na přelomu 17. a 18. století. Práce má za úkol popsat rezidenční síť, která se utvářela během života tří nejvýznamnějších představitelů rodu v pobělohorském období a některá sídla do této sítě zařadit. Autor kromě rezidenční sítě věnuje pozornost rovněž historii a vývoji rodu v rámci českých dějin a jejich majetkovým držbám.

V první části práce je stručně nastíněn vývoj tohoto starobylého šlechtického rodu. Počátek rodu Černínů byl společný s historií pánů z Rýzmběrka, kteří následně nesli jméno podle svého dávného rodového sídla, Švihovští z Rýzmběrka. Tyto dva rody totiž vzešly podle Františka Palackého<sup>1</sup>, jehož dílo bylo při studiu šlechtických rodů přelomové, ze stejného rozrodu, který nesl jméno po prvním společném předkovi Drslavovi, Drslavici.

Přestože v 17. století patřil rod Černínů z Chudenic k nejvýznamnějším českým šlechtickým rodům, nejsou v české historiografii jeho dějiny nijak zvlášť zpracovány. Zde je řeč především období od vzniku rodu do druhé poloviny 16. století. Při popisu dějin rodu Černínů byla použita především díla Zdeňka Kalisty<sup>2</sup> a dosud nepřekonané genealogicko-topografické dílo Augusta Sedláčka *Hrady, zámky a tvrze Království českého*, které vycházelo v letech 1882 až 1927.<sup>3</sup> Toto dílo je přelomové především tím, že v něm autor dokázal vytvořit ucelený přehled o historii šlechtických obydlí a jejich vlastníků v Čechách, doplněné o pověsti a mýty, které jsou s danými místy spojené, a rovněž je dílo obohacené o ilustrace jednotlivých sídel. Dalšími využitými pracemi pro zachycení Černínů v jejich počátcích byla například díla od Josefa Žemličky,<sup>4</sup> Petra Mati,<sup>5</sup> které pokrývá svým zaměřením i celé 17. století, nebo monografie od Václava Bůžka věnované nižší šlechtě.<sup>6</sup> Samozřejmě nelze opomenout ani studie regionálních historiků, které byly pro předkládanou práci rovněž přínosem.<sup>7</sup>

---

<sup>1</sup> František PALACKÝ, *Dějiny národu českého v Čechách a v Moravě. Dílu 1. částka 2. Od r. 1125 do 1253*, Praha 1928.

<sup>2</sup> Zdeněk KALISTA, *Cesta po českých hradech a zámcích aneb Mezi tím, co je, a tím, co není*, Praha 1993.

<sup>3</sup> August SEDLÁČEK, *Hrady, zámky a tvrze Království českého I.-XV.*, Praha 1882-1927.

<sup>4</sup> Josef ŽEMLIČKA, *Přemysl Otakar I.: panovník, stát a česká společnost na prahu vrcholného feudalismu*, Praha 1990.

<sup>5</sup> Petr MAŤA, *Svět české aristokracie (1500-1700)*, Praha 2004.

<sup>6</sup> Václav BŮŽEK, *Rytíři renesančních Čech*, Praha 1995, TÝŽ, *Nižší šlechta v politickém systému a kultuře předbělohorských Čech*, Praha 1996.

<sup>7</sup> David KLÍMA, *Černínové z Chudenic a jejich panská sídla*, České památky 12, 2001, s. 18-24 nebo Stanislava NOVÁKOVÁ, *Příspěvek k dějinám panství Chudenice*, in: Viktor MALÁT-Martin FROYDA (edd.), *Chudenice: archeologie, dějiny, současnost*, Praha 1992, s. 17-35.

Pro období od konce 16. století je výběr z literatury značně bohatší než pro období předcházející. Život a období vlády císaře Rudolfa II. jsou českými i zahraničními historiky důkladně zpracovány.<sup>8</sup> Důležitá a přelomová část černínské historie spadá do období stavovského povstání a jeho důsledků. Tohle období je zachyceno v biografiích tou dobou žijících zástupců rodu, jimiž byli bratři Heřman<sup>9</sup> a Diviš.<sup>10</sup> V tomto období se rod Černínů rozdělil na chudenickou a později úspěšnější nedrahovickou větev, jejímiž zástupci se autor v práci věnuje podrobněji.

Druhá kapitola se zabývá osobou Heřmana Černína, o kterém by se dalo říci, že to byl nejvýznamnější a nejdůležitější Černín v historii. Byl to právě on, který se dokázal v pobělohorské zmatečné době zorientovat, chopit se příležitosti a zařadit rod Černínů z Chudenic mezi českou šlechtickou elitu. Heřman zvětšil díky konfiskacím rebelů obrovským způsobem dosud nijak rozsáhlé černínské dominium a rovněž stál za vznikem rodinného fideikomisu. Dílo Václava Bílka *Dějiny konfiskací*<sup>11</sup> slouží jako základní pomůcka pro zorientování se na poli konfiskací. S počátkem 20. století se s rozvojem zkoumání hospodářských dějin začalo na jednotlivá panství a rezidence nahlížet jinou optikou. Historikové k nim začali přistupovat nejen jako k obytným sídlům, nýbrž jim přisuzovali i funkci hospodářských center pro danou oblast.<sup>12</sup> Stěžejní prací v tomto ohledu byla kniha Josefa Pekaře, v níž na příkladu kosteckého panství vyložil dějiny politické provázané hospodářskými a ekonomickými skutečnostmi.<sup>13</sup> Dalším nepostradatelným dílem k sestavení černínské rezidenční sítě byla studie Karla Tríska o vývoji černínské ústřední správy.<sup>14</sup>

Následující kapitola je věnována dědici Heřmanova odkazu, Humprechtu Janu Černínovi z Chudenic. Důležitou literaturou v případě tohoto šlechtice jsou bezpochyby opět díla Zdeňka

---

<sup>8</sup> Robert John Weston EVANS, *Rudolf II. a jeho svět. Myšlení a kultura ve střední Evropě 1576-1612*, Praha 1997; Jan Bedřich NOVÁK, *Rudolf II. a jeho pád*, Praha 1935, Josef JANÁČEK, *Rudolf II. a jeho doba*, Praha 2014, V. BŮŽEK – Pavel MAREK, *Smrt Rudolfa II.*, Praha 2015.

<sup>9</sup> František TISCHER, *Heřman hrabě Černín z Chudenic. Obraz ze života a činnosti jeho*, Praha 1903.

<sup>10</sup> Z. KALISTA, *Diviš Černín*, Časopis Společnosti přátel starožitností československých v Praze 37, 1929, s. 24-55.

<sup>11</sup> Tomáš Václav BÍLEK, *Dějiny konfiskací v Čechách po r. 1618 I.*, Praha 1882.

<sup>12</sup> Martin SOUČEK, *Rezidenční síť Ottavia II. Piccolominiho*, České Budějovice 2022 (= diplomová práce), s. 13.

<sup>13</sup> Josef PEKAŘ, *Kniha o Kosti. Kus České historie*, Praha 1998.

<sup>14</sup> Karel TRÍSKA, *Vývoj Černínské ústřední správy*, Sborník archivních prací 18, 1968, č.2, s. 363-376.

Kalisty.<sup>15</sup> Humprecht Jan, stejně jako jeho předchůdce Heřman, zastával během svého života několik vysokých funkcí u dvora a hrdě sloužil císaři a jeho zájmům. Ke zkoumání jeho dvorské kariéry pomohla autorovi kniha od Jiřího Kubeše o císaři Leopoldovi I.<sup>16</sup> Humprecht, jakožto příslušník nedrahovické větve rodu, zachránil prastaré sídlo Černínů Chudenice, které bylo značně zadlužené a mělo se stát majetkem jiného rodu. Vystává proto otázka, kterou si autor práce při této skutečnosti položil, a to sice, jakou roli hrály Chudenice v rezidenční síti Černínů a jaký k nim měli vztah. Díky inventářům chudenického panství z let 1622, 1630 a 1641, o které se autor při bádání opíral, lze nastínit úlohu a význam Chudenic v rámci rezidenční sítě i černínských rodových tradic.

Posledním zástupcem rodu Černínů, kterému je v práci věnována pozornost, byl syn Humprechta Jana, Heřman Jakub Černín z Chudenic. I tento šlechtic značně rozšířil černínské dominium. Co se týče jeho politické kariéry, tak v ní dosáhl nejvyššího možného zemského úřadu, nejvyššího purkrabího. Získání takové funkce se do té doby žádnému jeho předchůdci z rodu Černínů nepovedlo. Jeho život a pozoruhodně zdokumentovanou kavalírskou cestu, kterou během svého mládí vykonal, dokonale popisuje ve své knize Zdeněk Hojda a Eva Chodějovská.<sup>17</sup> Heřman Jakub se stejně jako jeho otec zasloužil o záchranu jednoho významného panství, které mělo být rovněž prodáno kupci z jiného šlechtického rodu. Tím panstvím byl Švihov, který lze díky dochovaným inventářům z let 1657 a 1666 zařadit do rezidenční sítě a vytyčit jeho úlohu v ní. Zároveň se během celé práce autor na základě literatury a pramenů bude snažit vystihnout význam a funkci některých dalších sídel a panství.

Úplný závěr práce je věnovaný stručnému shrnutí a vývoji černínských držav během poručnické vlády nad Heřmanovými syny. V této době dosáhla černínská majetková držba svého největšího rozsahu a díky inventáři statku Srbice z roku 1708 a literatury je nastíněn osud a vývoj statků v dekadentní době Černínského dominia, která začala smrtí Heřmana Jakuba.

Tématem této práce je rezidenční síť, význam a úloha některých sídel v jejím rámci. Metodologicky se tedy práce řadí do studia každodennosti raného novověku. Díky dostupné

---

<sup>15</sup> Zdeněk. KALISTA, *Mládí Humprechta Jana Černína z Chudenic. Zrození barokního kavalíra*, Praha 1932.; TÝŽ (ed.), *Korespondence Zuzany Černínové z Harasova a jejím synem Humprechtem Janem Černínem z Chudenic*, Praha 1941.; TÝŽ (ed.), *Korespondence císaře Leopolda I. s Humprechtem Janem Černínem z Chudenic I*, Praha 1936.

<sup>16</sup> Jiří KUBEŠ, *Trnitá cesta Leopolda I. za říšskou korunou. Volby a korunovace ve Svaté říši římské v raném novověku*, České Budějovice 2009.

<sup>17</sup> Zdeněk HOJDA – Eva CHODĚJOVSKÁ, *Heřman Jakub Černín na cestě za Alpy a Pyreneje I. Kavalířská cesta českého šlechtice do německých zemí, Itálie, Francie, Španělska a Portugalska*, Praha 2014.



literatuře a pramenům sestavil autor rezidenční síť Černínů, v rámci které přiřkl několika sídlům jejich úlohu a význam. Studium rezidencí v současném stylu historického bádání na ně nahlíží jako prostředek k poznání a pochopení myšlenkového světa šlechty 17. století. Díky využitým inventářům několika sídel lze jejich postavení v rámci sídelní hierarchie porovnat. Využita tedy byla i komparativní metoda.

Jak již bylo několikrát zmíněno, autor práce se zabýval rezidenční sítí, proto je nutné se ptát, jak lze tento termín definovat? Stěžejním dílem k tomuto tématu je disertační práce Jiřího Kubeše o rezidenční síti a funkci jednotlivých sídel české barokní šlechty.<sup>18</sup> Pojem šlechtická rezidence se obvykle nepoužívá pro označení jednoho určitého typu sídla, nýbrž jej lze použít k pojmenování jednotlivých kategorií sídel, kterými jsou například domy, paláce, hrady či zámky.<sup>19</sup> V českém prostředí se dříve termín rezidence používal pouze pro označení královského sídla. Později se začal používat pro pojmenování českých a moravských šlechtických sídel.<sup>20</sup> Rezidenci lze pochopit rovněž jako sídlo, kde se král, císař nebo šlechtic pravidelně a často zdržovali. V současné době se ovšem termín rezidence vztahuje na všechna šlechtická sídla, bez rozdílu návštěvnosti jejich majitele.<sup>21</sup> Vytvořením zázemí v podobě sídel vznikla takzvaná rezidenční síť. Ty bývaly často velice rozsáhlé, a tak by pro šlechtice bylo velice náročné spravovat ji sám. Každý šlechtic měl okolo sebe svůj dvůr, jehož součástí byli i úředníci, kteří na chod jeho rezidencí dohlíželi.<sup>22</sup>

Často si šlechtici nechali postavit nová sídla nebo přestavovali již existující. V otázce rezidenční sítě nelze brát sídlo jako zakázku, nýbrž každé sídlo je jakýmsi druhem symbolického kapitálu, který formoval veřejný pohled na jejich majitele. Ten do jejich projektů mohl promítnout své názory, postoje, historii a mnoho dalších faktorů.<sup>23</sup> Kromě exteriéru byl kladen důraz i na výzkum výzdoby interiéru jednotlivých pokojů a komnat, do kterých šlechtici

---

<sup>18</sup> J. KUBEŠ, *Reprezentační funkce sídel vyšší šlechty z českých zemí (1500-1740)*, České Budějovice 2005 (= disertační práce).

<sup>19</sup> P. MAŤA, *Soumrak venkovských rezidencí*, in: Václav BŮŽEK – Pavel KRÁL (edd.), *Aristokratické rezidence a dvory v raném novověku*, České Budějovice 1999, s. 139-162, zde s. 139.

<sup>20</sup> J. KUBEŠ, *Reprezentační funkce*, s. 38.

<sup>21</sup> P. MAŤA, *Soumrak*, s. 139.

<sup>22</sup> Václav BŮŽEK – Josef HRDLIČKA – Pavel KRÁL – Zdeněk VYBÍRAL, *Věk urozených. Šlechta v českých zemích na prahu novověku*, Praha-Litomyšl 2002, s. 169.

<sup>23</sup> J. KUBEŠ, *Reprezentační funkce*, s. 45.

promítali například své rodokmeny či rodové pověsti.<sup>24</sup> Typickým příkladem je andělský pokoj na chudenickém zámku, ve kterém je na stropě zvěčněna pověst o andělském zjevení Humprechta Černína.

Historik Jaroslav Pánek rozdělil renesanční šlechtická sídla na dva typy. První tvořily venkovské rezidence, které kromě poskytnutí ubytování plnily i další funkce (hospodářskou, správní, reprezentační atd.).<sup>25</sup> Bohatší šlechtici budovali zejména v barokní době také sídla, která měla odpočinkovou nebo relaxační funkci. Jednalo se především o letohrádky nebo lovecké záměčky, které byly specifické především loveckou tematickou výzdobou (obrazy, paroží).<sup>26</sup> Tyto drobnější stavby se zpravidla stavěly v blízkosti hlavního sídla a šlechtic se zde zdržoval pouze krátkou dobu.<sup>27</sup> Ukázkovým případem je zámek Humprecht, vybudovaný Humprechtem Janem nedaleko jeho sídla v Kosmonosech. Venkovskou rezidenční síť dotvářela i okolí jednotlivých rezidencí. Jednalo se o parky, skleníky, bažantnice, obory.<sup>28</sup>

Druhým typem sídel podle Pánka byly rezidence, které se nacházely v zemském hlavním městě. Důležitá byla lokace těchto sídel, a proto platilo pravidlo, že čím blíže Pražskému hradu, tím lépe. Městské rezidence byly využívány v závislosti na úřadu šlechtice. Pokud byl dotyčný vázaný vysokým zemským úřadem, využíval pražské sídlo častěji než ti, kteří jej využívali přechodně, například v době konání zemského sněmu. Nelze ovšem opomenout ani reprezentační úlohu městských rezidencí.<sup>29</sup> V 17. století se šlechtici stále více zdržovali v hlavním městě, a tak úloha častěji obývaného sídla padla, na úkor venkovských, na městské rezidence.<sup>30</sup> Ve dvacátých letech 17. století si nechal Albrecht z Valdštejna<sup>31</sup> vybudovat na

---

<sup>24</sup> K tomuto tématu například Tomáš KNOZ, *Šlechtická paměť v uměleckém ztvárnění moravských renesančních zámků*, in: Václav BŮŽEK – Pavel KRÁL (edd.), *Paměť urozenosti*, Praha 2007, s. 23-26; Oliver CHALINE, *Sály předků na zámcích Království českého*, in: Václav BŮŽEK (ed.), *Šlechta raného novověku pohledem českých, francouzských a španělských historiků*, České Budějovice 2009, s. 5-21.

<sup>25</sup> M. SOUČEK, *Rezidenční síť*, s. 23.

<sup>26</sup> J. KUBEŠ, *Reprezentační funkce*, s. 145.

<sup>27</sup> Tamtéž.

<sup>28</sup> Helena BUSINSKÁ (ed.), *Bohuslav Balbín. Krásy a bohatství české země*, Praha 1986, s. 171. Bohuslav Balbín zde psal o krásné ohradě u černínského zámku v Kosmonosech.

<sup>29</sup> Jaroslav PÁNEK, *Život na šlechtickém sídle v předbělohorské době*, *Acta Universitatis Purkynianae – Studia historica* I, 1992, s. 9-27, zde s. 13.

<sup>30</sup> Zdeněk HOJDA, *Rezidence české šlechty v baroku. Několik tezí*, in: Lenka BOBKOVÁ (ed.), *Život na šlechtickém sídle v XVI.-XVIII. století*, Ústí nad Labem 1994, s. 161-188, zde s. 161.

<sup>31</sup> Více o něm například Josef JANÁČEK, *Valdštejn a jeho doba*, Praha 1978.

Malé Straně obrovský palác, čímž odstartoval období staveb barokních paláců v Praze.<sup>32</sup> A byly to právě městské paláce, které se staly nejdůležitějším pilířem rezidenční sítě. Bylo tomu tak především z důvodu lokace. Palác se nacházel ve středu dění,<sup>33</sup> a proto byl nejlepším prostředkem na společenskou, politickou a kulturní reprezentaci šlechty. Především vysocí zemští úředníci, kteří byli vázáni na Prahu, kromě paláců kupovali i domy, ve kterých mohli bydlet například služebnictvo. Takovým způsobem vznikla městská část rezidenční sítě.<sup>34</sup> Jejím dovršením byla i předměstská sídla, která tvořila její „vstupní bránu“.<sup>35</sup> V případě Černínů se jednalo o zámek Vinoř postavený ve dvacátých letech 18. století na okraji hlavního města.

Tyto všechny typy sídel utvářely dohromady rezidenční síť. Každé sídlo, bez rozdílu na dobu pobytu jeho majitele, disponovalo nějakou funkcí. Při výběru funkce pro dané sídlo musel šlechtic zohlednit několik aspektů, zejména stav sídla, lokaci sídla, vztah k rodové tradici nebo typu kariéry, kterou šlechtic kráčet.<sup>36</sup> Barokní šlechtic se nejčastěji po dokončení své kavalírské cesty stahoval do Vídně k císařskému dvoru, kde získával kontakty a navazoval styky s vlivnými a důležitými představiteli hofštátu.<sup>37</sup> Pokud se šlechtic u vídeňského dvora osvědčil a zůstal jeho součástí, setrval ve Vídni anebo se pohyboval spolu se dvorem. Z této skutečnosti vyplývá, že svá venkovská sídla navštěvoval pouze sporadicky, když obdržel povolení k opuštění dvora.<sup>38</sup> Další možností uplatnění bylo obsazení zemských úřadů. V tomto případě sídlil šlechtic v zemském hlavním městě a měl proto více času navštěvovat svá venkovská sídla. A poslední skupinou byli šlechtici, kteří se vzdali úřadů a věnovali se správě svých panství.<sup>39</sup> Za pomoci itinerářů, účtů, deníků a jiných pramenů lze vysledovat, jak často

---

<sup>32</sup> O valdštejském paláci podrobně Mojmír HORYNA (ed.), *Valdštejský palác v Praze*, Praha 2002; Petr ULÍČNÝ a kol., *Architektura Albrechta z Valdštejna. Italská stavební kultura v Čechách v letech 1600-1635 I.*, Praha 2017, s. 55-178 a o barokních palácích například Zdeněk HOJDA – Mojmír HORYNA, *Zámek a palác. Barokní aristokracie v čase proměn*, in: Vít VLNAS (ed.), *Sláva barokní Čechie: umění, kultura a společnost 17. a 18. století*, Praha 2001, s. 341-402.

<sup>33</sup> Tamtéž. Šlechtici nepobývali v Praze pouze z politických důvodů, či z vykonávání nějakého zemského úřadu. Praha byla především kulturním centrem v Čechách, což představovalo bohaté kulturní využití.

<sup>34</sup> J. KUBEŠ, *Reprezentační funkce*, s. 123.

<sup>35</sup> Tamtéž, s. 125.

<sup>36</sup> Tamtéž, s. 70.

<sup>37</sup> M. SOUČEK, *Rezidenční síť*, s. 30.

<sup>38</sup> J. KUBEŠ, *Reprezentační funkce*, s. 81-82; více v Mark HENGERER, *Kaiserhof und Adel in der Mitte des 17. Jahrhunderts. Eine Kommunikations-geschichte der Macht in der Vormoderne*, Konstanz 2004, s. 144-146.

<sup>39</sup> J. KUBEŠ, *Reprezentační funkce*, s. 80-81,82.

se šlechtic na jakém sídle vyskytoval. V nepřítomnosti šlechtice na některém z jeho panství ho spravovali pověřeni úředníci, se kterými byl v kontaktu za pomoci korespondence.<sup>40</sup>

Při práci s literaturou, dochovanými inventáři, účty, korespondencemi či deníky lze prokázat účel a význam jednotlivých sídel ve šlechtické rezidenční síti. A to si u některých sídel klade za cíl i autor předkládané bakalářské práce.

---

<sup>40</sup> Více o komunikačních sítích například Rostislav SMÍŠEK, *Komunikační síť knížete Ferdinanda ze Schwarzenberku na přelomu 17. a 18. století*, *Theatrum historiae* 9, 2011, s. 333-355.

## 2. Počátky a dějiny Černínů z Chudenic

Rod Černínů z Chudenic je starý český šlechtický rod pocházející ze západních Čech. V 11. a 12. století vznikala na území Čech šlechtická pokolení neboli „generatia“. Jednalo se o soubor šlechtických rodů, které se hlásily ke společnému předkovi. Příkladem takového rozrodu mohli být Hrabšici, Markvartici, Vítkovci a mnoho dalších.<sup>41</sup> Území západních Čech patřilo generatii Drslaviců, pojmenovaném po Drslavovi.

Do šlechtického pokolení Drslaviců se řadí dva rodové proudy, z nichž z jednoho vzešli pozdější páni z Litic a Potštejna na Plzeňsku a z druhého páni z Rýzemberka a Černínové z Chudenic.<sup>42</sup> Tyto dva rozrody se lišily i vzhledem svých erbů. Zatímco zástupci prvního zmiňovaného proudu, tedy páni z Litic a Potštejna, používali v erbu šikmé pruhy, páni z Rýzemberka a Černínové z Chudenic disponovali erbem polotrojříčí a bývali často označováni za „pravé“ Drslavice.<sup>43</sup>

Genealogie Drslaviců začíná jistým Drslavem, purkrabím plzeňským. Drslav se poprvé objevil na listině krále Vladislava I. z roku 1160 a naposledy roku 1189.<sup>44</sup>

V genealogické otázce druhého rodového proudu, který se pyšnil erbem polotrojříčí, představovali klíčové postavy tři bratři, jejichž jména byla Černín, Břetislav a Drslav. Tito tři bratři stáli za vznikem tří nových šlechtických rodů. Kvůli hustému pralesu na území západních Čech zde vznikala spíše sídla skromnějších parametrů (Biřkov, Dolany), a nebylo zde možné vystavět sídla podobná například těm jihočeským. V první polovině 13. století působil Sezima, syn Drslavův, na Dolanech, které bude za své sídlo používat první ze tří nově vzniklých rodů, pánů z Dolan. Břetislav z Biřkova, předek Břetislavův, který stál na počátku pánů z Rýzemberka, sídlil na Přesticku.<sup>45</sup> Páni z Rýzemberka dostali na přelomu 13. a 14. století do držení hrad Švihov, podle kterého odvozovali své jméno. Ve 14. století vlastnil rod Švihovských z Rýzemberka hrady Švihov, Rabí, Velhartice a spoustu dalších na západě Čech.

Nejvýznamnějším z oněch zmiňovaných třech bratrů byl bezesporu Černín, který byl královský komoří účastnící se Přemyslovských bojů o trůn.<sup>46</sup> Tento Černín se, pravděpodobně kvůli snaze dopomoci zapuzené manželce Adletě Durynské k návratu, rozešel s Přemyslem

---

<sup>41</sup> Petr SOMMER – Dušan TŘEŠTÍK – Josef ŽEMLIČKA (edd.), *Přemyslovci. Budování Českého státu*, Praha 2009, s. 212, 311.

<sup>42</sup> Z. KALISTA, *Cesta*, s. 411.

<sup>43</sup> August SEDLÁČEK, *Českomoravská heraldika*, Praha 1925, s. 27-28.

<sup>44</sup> Z. KALISTA, *Cesta*, s. 412.

<sup>45</sup> Tamtéž, s. 414.

<sup>46</sup> J. ŽEMLIČKA, *Přemysl*, s. 27.

Otakarem I. a byl prý vypuzen ze země. Nápis „*Czernyn prawy ktoz su nam zbozie wzely Buoh day aby sami vyce mialy*“, pocházející z fresek v chudenickém kostelíku, se snaží obhájit a vysvětlit původní chudobu rodu, pokles do vladyckého stavu a nevelké zboží právě Černínovým konfliktem s králem Přemyslem Otakarem I., při kterém byl majetek rodu konfiskován.<sup>47</sup>

Za prastaré sídlo, ze kterého vzešel rod Černínů z Chudenic, jsou považovány Chudenice ležící na Klatovsku v západních Čechách. Ve středověku patřil rod Černínů pouze k lokálně významné nižší šlechtě, která disponovala nevelkým majetkem v oblasti západních Čech.

Černínův bratr Drslav (†1466) měl čtyři syny: Děpolta, Viléma, Jana a Humprechta, kteří spravovali chudenický zámek.<sup>48</sup> Během 15. století se rod zásluhou tří bratrů rozštěpil na několik větví. První z bratrů Vilém (†1510) založil radnickou větev, která vymřela Janem Petrem v roce 1624. Druhý z bratrů Jan (†1505) stál u zrodu tasnovické větve,<sup>49</sup> jejímž posledním zástupcem byl Jiří (†1669). Třetí větev, které dal vzniknout Humprecht (1447-1501), nesla jméno po starobylém sídle Černínů, chudenická. Ta zanikla smrtí Jana Vojtěcha v roce 1816.

Za praotce všech v současnosti žijících Černínů je označován Diviš, který držel chudenické panství pravděpodobně do své smrti v roce 1548. Diviš měl čtyři syny: Protivu, Drslava, Humprechta a Jana. O prvních dvou zmiňovaných bratrech toho není příliš známo. Zajímavější je ovšem sledovat zbylé dva bratry, jelikož ti měli na následující vývoj celého Černínského rodu nemalý vliv. Po smrti dvou svých bratrů si Jan s Humprechtem rozdělili majetek rodu. Jan si vzal za svou tvrz Lštění,<sup>50</sup> kterou získal jeho otec Diviš sňatkem s jeho matkou Eliškou z Hrádku.<sup>51</sup> Jan se v roce 1562 oženil s Marianou z Říčan. Tímto sňatkem získal Nedrahovice, které Marianě odkázal její první manžel<sup>52</sup> a Jan se tímto krokem zasloužil o založení nedrahovické větve Černínského rodu, která se odštěpila od chudenické větve. Z jeho tří dcer je důležité zmínit především Kateřinu Evu Černínovou z Chudenic, která byla první manželkou známého Kryštofa Haranta z Polžic a Bezdržic.<sup>53</sup> Kromě těchto dcer měl Jan ještě šest synů, avšak byli to pouze Diviš, Humprecht a Heřman, kteří sehráli zásadní roli v událostech okolo českého stavovského povstání.

---

<sup>47</sup> Z. KALISTA, *Cesta*, s. 413.

<sup>48</sup> Tamtéž, s. 31.

<sup>49</sup> Tamtéž, s. 32.

<sup>50</sup> A. SEDLÁČEK, *Hrady IX*, s. 32.

<sup>51</sup> Miroslav BĚLOHLÁVEK, *Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku IV*, Praha 1985, s. 200.

<sup>52</sup> Tamtéž, s. 226.

<sup>53</sup> V. BŮŽEK, *Rytíři*, s. 97.

Janův bratr Humprecht zastával za svůj život několik důležitých úřadů. Začátek jeho kariéry byla funkce hejtmana Plzeňského kraje.<sup>54</sup> Mezi léty 1576-1599 působil jako hejtman Pražského hradu.<sup>55</sup> V letech 1576-1594 zastával funkci podkomoří králové,<sup>56</sup> ale již v roce 1593 začal vykonávat úřad podkomořího královských měst.<sup>57</sup> V té funkci vydržel až do své smrti v roce 1601. Humprecht Černín, zvaný Zbožný, se projevil jako velice zdatný hospodář a své jmění značně rozšířil. Po rozdělení majetku se svým bratrem Janem Humprechtem začal spravovat rodné Chudenice s poplužním dvorem a ovčínem.<sup>58</sup> Dále zdědil několik pustých vsí na Klatovsku a k tomu majetek v městečku Poleni a vsi Poleňce. V roce 1581 koupil ves Bezpravovice od Kanických a brzy nato získal ůňovský statek.<sup>59</sup> Dále koupil ves Kámen, Řakom s lesem Doubravou a vsí Pravětice.<sup>60</sup> Z hlediska rodové tradice byla koupě švihovského panství v roce 1598 pro Černíny velice důležitá. Celé ho rovněž spojil s chudenickým panstvím. Dalším Humprechtovým úspěchem bylo povýšení Chudenic na městečko s právem na znak a obdařeno městskými živnostmi.<sup>61</sup>

K postavě Humprechta Černína z Chudenic se pojí i jedna z rodových legend. Jednoho rána se již starému Humprechtovi v jeho komnatě na chudenickém zámku zjevil anděl, který mu zvěstoval, že mu zbývají pouze tři dny života. Starý Humprecht vykonal s celou svou rodinou pout' ke kapli svatého Wolfganga,<sup>62</sup> která se nacházela na vrcholku Žďár nedaleko Chudenic, kde se zúčastnil mše. Třetí den nato opravdu zemřel.<sup>63</sup> Na klenutí v této komnatě byl namalovaný anděl jako připomínka této události. Proto se komnatě přezdívá Andělská světnice.<sup>64</sup>

První z Janových synů Diviš je postava v české historiografii téměř zavrhaná a není jí věnována nijak zvláštní pozornost. Diviš byl jedním z 27 pánů popravených v červnu 1621 na Staroměstském náměstí.<sup>65</sup> Diviš zdědil otecké Nedrahovice, kde hospodařil. Ve skutečnosti

---

<sup>54</sup> Petr MAREŠ, *Obsazování úřadu krajského hejtmana v předbělohorském období a soupis krajských hejtmanů na základě dochovaných seznamů z let 1563/1564-1616/1617*, Praha 2009, s. 175.

<sup>55</sup> V. BŮŽEK, *Nižší šlechta*, s. 68.

<sup>56</sup> Tamtéž, s. 93.

<sup>57</sup> Tamtéž, s. 68.

<sup>58</sup> D. KLÍMA, *Černínové*, s. 19.

<sup>59</sup> A. SEDLÁČEK, *Hrady IX*, s. 32.

<sup>60</sup> S. NOVÁKOVÁ, *Příspěvek*, s. 17.

<sup>61</sup> A. SEDLÁČEK, *Hrady IX*, s. 32.

<sup>62</sup> P. MAŤA, *Svět*, s. 107.

<sup>63</sup> A. SEDLÁČEK, *Hrady IX*, s. 27.

<sup>64</sup> Tamtéž, s. 27.

<sup>65</sup> Jan KILIÁN, *Povstalci a odsouzení: osudy 27 obětí staroměstské exekuce*, Praha 2021, s. 152.

ovšem hospodařila na Nedrahovicích spíše jeho žena Anna, rozená jako Černínová z Chudenic. Anna se prokázala jako zdatná hospodářka a během její pevné vlády Nedrahovice zažívaly hospodářský rozkvět a růst.<sup>66</sup> Z tohoto působivého renesančního zámku, přestavěného Divišovým otcem Janem, se bohužel nedochovalo zhora nic. Osudným se mu ale stal požár roku 1795.<sup>67</sup>

Diviš byl nejstarším Janovým synem. Svoji kariéru začal již v mládí, kdy se dostal do skupiny pážat na dvoře císaře Rudolfa II.<sup>68</sup> U dvora měl Diviš samozřejmě svého patrona, jímž byl jeho strýc Humprecht, který v té době působil jako císařský tajný rada.<sup>69</sup> V této souvislosti se autor domnívá, že je na místě osvětlit náboženskou situaci Divíše i Humprechta.

V té době se na rudolfínském dvoře formovala ofenzivní katolická skupina, kterou vedl papežský nuncius Spinelli.<sup>70</sup> Ten sehrál velice důležitou roli během protireformace v Čechách i na Moravě. Jeho zprávy papeži nebyly totiž vždy spolehlivé a pravdivé.<sup>71</sup> Vyvíjel nátlak na císaře při zbavování se jemu nevhodných lidí u dvora. Jednou z jeho obětí se stal i vicekancléř Kryštof Želinský ze Sebusína.<sup>72</sup> Další obětí měl být i Humprecht Černín. A i v tomto případě byl úspěšný a v roce 1599 odvolal Humprechta z funkce a nahradil jej spolehlivým katolíkem.<sup>73</sup> Ve zprávách pražské nunciatury můžeme nalézt pro Humprechta i taková označení, jakými jsou „stvůra místokancléřská“ či „nejhorší kalvinista“.<sup>74</sup> Byla ale taková označení v případě Humprechta adekvátní?

Motivem takové expresivity papežského nuncia mohl být fakt, že potřeboval u papeže obhájit odstranění „nespolehlivého katolíka“, kterým podle Spinelliho Humprecht byl.<sup>75</sup> Spinelli byl vyslán do Českých zemí, aby zde posílil protireformační hnutí. Za jeden z jeho největších úspěchů lze považovat protlačení mladého Františka z Ditrichštejna na pozici

---

<sup>66</sup> Z. KALISTA, *Diviš*, s. 35.

<sup>67</sup> M. BĚLOHLÁVEK, *Hrady IV*, s. 226.

<sup>68</sup> Z. KALISTA, *Diviš*, s. 27.

<sup>69</sup> D. KLÍMA, *Černínové*, s. 20.

<sup>70</sup> Z. KALISTA, *Diviš*, s. 27. Více o tomto tématu Tomáš ČERNUŠÁK – Pavel MAREK, *Gesandte und Klienten: päpstliche und spanische Diplomaten im Umfeld von Kaiser Rudolf II.*, Berlin 2020, Tomáš ČERNUŠÁK, *Všední život papežských nunciů u rudolfínského dvora*, Praha 2017, TÝŽ a kol., *Papežství a české země v tisíciletých dějinách*, Praha 2017.

<sup>71</sup> R. J. W. EVANS, *Rudolf*, s. 68.

<sup>72</sup> J. B. NOVÁK, *Rudolf*, s. 26.

<sup>73</sup> Josef BOROVIČKA, *Pád Želinského: obsazení nejvyšších zemských úřadů v Čechách v letech 1597–1599*, Český časopis historický 28, 1922, s. 277–304, zde s. 300.

<sup>74</sup> J. B. NOVÁK, *Rudolf*, s. 27–28.

<sup>75</sup> Z. KALISTA, *Diviš*, s. 31.



olomouckého biskupa.<sup>76</sup> Společně se Zdeňkem Vojtěchem Popelem z Lobkovic tvořil Ditrichštejn hlavní oporu katolicismu v dobách pobělohorské rekatolizace.

Pravděpodobně ani sám Spinelli nevěděl, že rok a půl před jeho zprávou o Humprechtovi sám papež osobně žádal Humprechta, aby se zastal arcibiskupa Zbyňka Berky z Dubé, který byl potahován před zemský soud království českého.<sup>77</sup> Ten mohl být podle katolíků souzen jen a pouze duchovním soudem: „*Poněvadž víme, že jsi katolík a domníváme se, že s takovou protimyslností nesouhlasíš, napomínáme Tě v Pánu a horlivě vybízíme, abys, pokud na Tobě jest, vynasnažil se odstranění takového nešvaru nedopustil, aby arcibiskup byl tak bezbožně sužován [...] pro hojnou odměnu Páně v den odplaty*“.<sup>78</sup> Takovými slovy končí papežův list, ze kterého je evidentní, že papež uznával Humprechta jako katolíka. Vždyť i již zmiňovaná legenda o jeho smrti připomíná legendy katolické. Povšimnutí si také zaslouží testament Humprechtova synovce Heřmana Černína z Chudenic, kde píše: „*Tak také Protiva, strejc a předek náš, biskup klatovský a sestra jeho svatá Anna Amabilie, jenž vždycky za rod náš katolickej při pánu Bohu všemohoucím orodují*“.<sup>79</sup> Je nutno připomenout, že Humprecht byl součástí dvoru císaře Rudolfa II.,<sup>80</sup> na kterém mnozí šlechtici byli katolíky „pod obojí“.<sup>81</sup> Humprecht si totiž, stejně jako například Kryštof Harant z Polžic a Bezdružic,<sup>82</sup> udržoval styky s katolíky, ale zároveň si držel u těla i řadu mocných a šlechticů z řad nekatolíků. Pro formální katolíky jim byla výhodou uvolněná politická a dvorská kariéra a na druhou stranu se nemuseli zříct svých vztahů k opozičnímu stavovskému prostředí.<sup>83</sup> Postupný úpadek těchto katolíků „pod obojí“ začal v Čechách s příchodem Zdeňka Vojtěcha Popela z Lobkovic na místo

---

<sup>76</sup> R. EVANS, *Rudolf*, s. 142. Více o tomto tématu v Pavel BALCÁREK, *Kardinál František z Ditrichštejna (1570-1636)*, Kroměříž 1990.

<sup>77</sup> Z. KALISTA, *Diviš*, s. 29.

<sup>78</sup> Tamtéž.

<sup>79</sup> Pavel KRÁL (ed.), *Mezi životem a smrtí. Testamenty české šlechty v letech 1550 až 1650*, České Budějovice 2002, s. 549.

<sup>80</sup> Jaroslava HAUSENBLASOVÁ, *Der Hof Kaiser Rudolfs II.*, Prag 2002.

<sup>81</sup> Z. KALISTA, *Diviš*, s. 31. Zdeněk Kalista takto označuje šlechtice, kteří balancovali mezi katolicismem a starotrakvismem.

<sup>82</sup> Kryštof Harant z Polžic a Bezdružic byl český šlechtic působící na dvoře císaře Rudolfa II., kde zastával funkce hejtmana Nového Města pražského a císařského rady. Byl jedním z 27 pánů popravených na Staroměstském náměstí během staroměstské exekuce v roce 1621.

<sup>83</sup> Z. KALISTA, *Diviš*, s. 31.

nejvyššího českého kancléře roku 1599<sup>84</sup> a dalšími radikálními katolíky. Na Moravě podobnou funkci převzal ve stejný rok olomoucký biskup František z Ditrichštejna.<sup>85</sup>

Nedá se s jistotou říct, že mladý Diviš nebyl do těchto praktik Rudolfových dvořanů zatažen. Avšak v jeho případě by se výklad katolíka „pod obojí“ musel vyložit jinak, než tomu bylo u jeho strýce. Z Divišova vstupu do řádu maltézských rytířů lze vyvodit, že již v této době Diviš inklinoval ke katolicismu. Ostatně o tom svědčí i Rosaciova zpráva,<sup>86</sup> ve které je možné se dočíst, že „*pan Černín, ten ačkoliv býval od mladosti pod obojí, však před tím učiněn byl pod jednou*“.<sup>87</sup>

Diviš se svou chotí se prokázali jako dobří hospodáři na Nedrahovicích. V roce 1617 tvořil jeho majetek kromě zámku Nedrahovice ještě celá ves Nedrahovice, kde tou dobou žilo 34 osedlých. K Nedrahovicím patřil také poplužní dvůr.<sup>88</sup> Za sumu 16000 zlatých koupil Diviš vsi Jesenice, Bor, Radeč, Ouklid, Stupanov, Vartmanice, Bady, Doublovice a části vsí Polechovic a Ostrova, které dotvářely Nedrahovické panství.<sup>89</sup>

Důležité je rovněž sledovat Divišovy politické postoje. Nejzajímavější jsou v tomto ohledu nesporně poslední léta vlády císaře Rudolfa II. Jeho jméno nabralo vážnosti, když během tak zvaného Bruderzwistu<sup>90</sup> je možné jeho podpis s pečetí nalézt na vyrovnání Rudolfa II. a Matyáše. Není zcela zřejmé, na které straně Diviš Černín stál, ale samotná účast na tomto aktu mu zajistila jméno v současné šlechtické společnosti.<sup>91</sup> Během událostí okolo Majestátu stál Diviš raději stranou a záměrně se do žádných přímých zásahů nepouštěl.<sup>92</sup>

Aktivněji se Diviš ale zapojil do událostí v únoru 1611 jakožto zprostředkovatel císaře, aby oznámil šlechticům, že císař nechal rozpustit pasovské vojsko a po stavech rovněž žádal

---

<sup>84</sup> Pavel MAREK (ed.), *Svědectví o ztrátě starého světa. Manželská korespondence Zdeňka Vojtěcha Popela z Lobkovic a Polyxeny Lobkovicové z Pernštejna*, České Budějovice 2005, s. 58.

<sup>85</sup> R. EVANS, *Rudolf*, s. 93.

<sup>86</sup> *Ottův slovník naučný XXI.*, Praha 1904, s. 967. Jan Rosacius Hořovský byl kněz pod obojí, zpravující liteňskou faru, který je označován za podněcovatele stavovské vzpoury v roce 1618. Právě on měl totiž dva dny před pražskou defenestrací řeč ke shromážděným stavům v Karlově koleji. Po stavovském neúspěchu byl Hořovský vybrán jako utěšitel do cely, kde čekalo 27 pánů na popravu. Rozhovory s nimi si pečlivě zapsal a následně vydal spisek Koruna neuvadlá mučedníkův Božích českých a vzácných hrabat.

<sup>87</sup> Jan Rosacius HOŘOVSKÝ, *Koruna neuvadlá mučedníkův Božích českých. Poprava českých pánů na Staroměstském náměstí roku 1621*, Praha 1913, s. 25.

<sup>88</sup> Václav PEŠÁK (ed.), *Berní rejstříky z roku 1544 a 1620*, Praha 1953, s. 153.

<sup>89</sup> Tamtéž, s. 153.

<sup>90</sup> R. EVANS, *Rudolf*, s. 18.

<sup>91</sup> Z. KALISTA, *Mládí*, s. 41.

<sup>92</sup> Tamtéž.

rozpuštění hotovosti.<sup>93</sup> V dubnu téhož roku Diviš zasedal mezi komisaři, kterými byli například Jáchym Ondřej Šlik nebo Fridrich z Bílé, před které byl předvolán Vilém Slavata, aby se zodpovídal k jeho účasti na vpádu pasovském.<sup>94</sup>

Již v roce 1610 Černín tušil, že se vláda Rudolfa II. chýlí ke konci, a tak císaře požádal, aby mu náhradou za nevyplacený dvorský plat povolil stálý roční důchod ve výši 600 tolarů. Císař nakonec vyhověl Divišovu přání a souhlasil s Divišovou rentou.<sup>95</sup> Ovšem po abdikaci Rudolfa roku 1611 se vlády ujal Rudolfův bratr Matyáš, který zakázal proplácet milostné dary udělené Rudolfem.<sup>96</sup> Diviš se nevzdal a ve sporu s českou kanceláří se mu podařilo své nároky obhájit.<sup>97</sup> Od roku 1614, zastával úřad hejtmána Pražského hradu.<sup>98</sup> Po výměně panovníků se Diviš častěji upínal na stranu stavů, což mělo za následek oslabení důvěry u katolíků. Po smrti Matyáše byl Diviš přítomen na sněmu, který takřka jednohlasně přijal Ferdinanda II. za nového českého krále.<sup>99</sup>

Osudným rokem se stal pro Divíše rok 1618, konkrétně události, které se sebehly dne 23. května na Pražském hradě, kdy na rozkaz nejvyššího purkrabího Adama ze Šternberka, vpustil vzbouřené stavby do české kanceláře.<sup>100</sup> Po defenestraci stavové svěřili i nadále Pražský hrad do rukou Divíše. V červnu téhož roku se Adam ze Šternberka spolu s Divíšem a Heřmanem marně postavili proti vyhnání jezuitů z Čech.<sup>101</sup> Diviš se stále snažil držet na straně umírněných katolíků a fungoval jako prostředník mezi evangelíky a katolíky. Zlom v událostech nastal po srpnovém sjezdu evangelických stavů, které neuznaly Ferdinanda II. za českého krále. V tu chvíli bylo jasné, že právě nastala chvíle, při které si každý musí definitivně vybrat stranu. Srpnové události vyvolaly emigrační vlnu a z Prahy odcházeli páni jako Adam ze Šternberka, Vilém Slavata, a dokonce i Divišův mladší bratr Heřman.<sup>102</sup>

Na rozdíl od svého bratra si Diviš nakonec zvolil stavovskou stranu, jejímž „vítězstvím“ si byl jist. Jako možný důkaz tohoto tvrzení může posloužit i fakt, že v roce 1620 koupila jeho

---

<sup>93</sup> Z. KALISTA, *Mládí*, s. 41.

<sup>94</sup> Tamtéž. Více k tomuto tématu v Petr Regalát BENEŠ – Petr HLAVÁČEK – Tomáš STERNECK, *Čtrnáct mučedníků pražských: vpád Pasovských a závěr vlády Rudolfa II.*, Praha 2014.

<sup>95</sup> Z. KALISTA, *Diviš*, s. 40.

<sup>96</sup> Z. KALISTA, *Mládí*, s. 46.

<sup>97</sup> Z. KALISTA, *Diviš*, s. 42.

<sup>98</sup> D. KLÍMA, *Černínové*, s. 20.

<sup>99</sup> F. TISCHER, *Heřman*, s. 59.

<sup>100</sup> Tamtéž.

<sup>101</sup> Z. KALISTA, *Diviš*, s. 49. Více o působení řádu v Čechách v Ivana ČORNEJOVÁ, *Tovaryšstvo Ježíšovo, jezuité v Čechách*, Praha 2002.

<sup>102</sup> Tamtéž, s. 51.

manželka vsi Hojšín a Příčovy Luhy.<sup>103</sup> V obou případech šlo o konfiskáty katolických institucí.<sup>104</sup> Za vlády českého krále Fridricha Falckého v roce 1619 přišel Diviš o pozici hejtmana Pražského hradu, jelikož tato pozice byla přána evangelíkům.<sup>105</sup> Náhradou za hejtmanství mu bylo jmenování do funkce královského hofmistra.<sup>106</sup> Po přísaze Fridrichu Falckému stanul Diviš na opačné straně než jeho bratr Heřman, který podporoval sesazeného krále. V tuto chvíli bylo již zcela jasné, že nehledě na výsledek konfliktu, bude jeden tvrdě potrestán a druhý se sveze na vlně úspěchu.<sup>107</sup> V Čechách tou dobou bylo ale i spoustu takových, kteří si nebyli jisti a zvažovali, zdali nebude vhodnější změnit stranu. Mezi takovými váhavými byl i třetí z bratrů Humprecht.

Humprecht se během stavovského povstání stal členem direktoria za rytířský stav. Ovšem zde stál spíše v ústraní.<sup>108</sup> Byla to snad důvěra ve svého bratra Heřmana, která sehrála roli v jeho rozhodnutí, když ještě před bitvou na Bílé hoře požádal o pardon u saského kurfiřta.<sup>109</sup> Ten mu byl udělen, a když v roce 1622 prokázal před komisí svou neúčast na povstání, byl zproštěn všech obvinění.<sup>110</sup> Osud jeho bratra Diviše se ale po bělohorské bitvě začal vyvíjet zcela opačným směrem.

Po příjezdu Maxmiliána Bavorského do Prahy v prosinci roku 1620 vrátil Divišovi jeho starý úřad hejtmana Pražského hradu.<sup>111</sup> Ani císař zprvu neviděl v osobě Diviše rebela, takže se na první pohled mohlo zdát, že tomu i tak nadále zůstane. Zvrat ale nastal z počátku roku 1621, kdy se ocitl na listině osob, které měly být zatčeny. Diviš byl uvězněn<sup>112</sup> a obvinění proti němu spočívala hlavně na vpuštění stavů do kanceláře Pražského hradu. Paradoxem je, že nejvyšší purkrabí Adam ze Šternberka, který ostatně vydal rozkaz ke vpuštění stavů do, vyvážl zcela bez postihu. Dost pravděpodobně kvůli Jaroslavu Bořitovi z Martinic, který byl jeho zetěm.<sup>113</sup>

---

<sup>103</sup> Tamtéž, s. 53.

<sup>104</sup> Z. KALISTA, *Mládí*, s. 62.

<sup>105</sup> Tamtéž.

<sup>106</sup> F. TISCHER, *Heřman*, s. 59.

<sup>107</sup> Z. KALISTA, *Mládí*, s. 63.

<sup>108</sup> Tamtéž, s. 55.

<sup>109</sup> Z. KALISTA, *Mládí*, s. 65.

<sup>110</sup> T. V. BÍLEK, *Dějiny*, s. 66.

<sup>111</sup> Josef PETRÁŇ, *Staroměstská exekuce*, Praha 1985, s. 251.

<sup>112</sup> Z. KALISTA, *Mládí*, s. 66.

<sup>113</sup> J. PETRÁŇ, *Staroměstská exekuce*, s. 252.

Případ Diviše Černína vyvolává ovšem řadu otázek. Jedna ze zvláštností může být i ta, že Divišův bratr Heřman, císaři vždy loajální služebník, nezmohl v případě svého nejstaršího bratra zhola nic, přestože díky jeho přimluvě byl další z bratrů Humprecht zcela omilostněn. Je zřejmě jasné, že osoba Diviše Černína měla mnohem hlubší význam než pouhé potrestání stavovských rebelů.<sup>114</sup> Po vynesení rozsudků nad obviněnými rebely se ocitl Diviš mezi těmi, kteří měli být na Staroměstském náměstí exekvováni. Diviš nesl tento rozsudek velice ztěžka a snažil se obepisováním přátel svůj osud zvrátit. U císaře Ferdinanda II. se za Diviše přimlouval například i český nejvyšší kancléř Zdeněk Vojtěch Popel z Lobkovic nebo dokonce i jeho dávný protivník, pražský arcibiskup Jan Lohelius.<sup>115</sup> Žádosti o zmírnění trestu byly však ze všech stran neúspěšné. Lze se tedy domnívat, že se Diviš Černín jakožto jediný popravený katolík stal obětí procesu proto, aby celá exekuce nevyvolávala dojem náboženské perzekuce.<sup>116</sup> Ze zápisu Jana Rosacia Hořovského je patrné, že Diviš shledával jeho popravu zcela nespravedlivou a odvolával se na Pána Boha, proč má zemřít za vykonání rozkazu a Adam ze Šternberka měl zůstat nepotrestaný.<sup>117</sup> Pan Diviš se modlil až do chvíle, kdy byl vyvolán jako osmý odsouzený na strašlivé staroměstské divadlo.<sup>118</sup> Do poslední chvíle Diviš doufal v Boží zázrak v podobě udělené milosti.<sup>119</sup> Ta však nepřišla a Diviš byl katem Mydlářem 21. června roku 1621 na Staroměstském náměstí sťat.

---

<sup>114</sup> Tamtéž.

<sup>115</sup> Z. KALISTA, *Mládí*, s. 67.

<sup>116</sup> J. PETRÁŇ, *Staroměstská exekuce*, s. 253.

<sup>117</sup> J. R. HOŘOVSKÝ, *Koruna*, s. 25.

<sup>118</sup> Z. KALISTA, *Mládí*, s. 69.

<sup>119</sup> J. PETRÁŇ, *Staroměstská exekuce*, s. 253.

### 3. Heřman Černín z Chudenic

Den 24. červenec roku 1576 je možné označit jako den zrození nejslavnějšího představitele černínské rodiny Heřmana Černína, který především díky své bezmezné loajalitě k císaři a pobělohorským událostem zasloužil o zařazení černínské rodiny mezi nejmocnější, nejbohatší a nejvlivnější českou „starobylou“ šlechtu.<sup>120</sup> Nelze říci, že dětství pana Heřmana bylo bezproblémové. Heřman osířel v nízkém věku, a jakožto nejmladšímu z bratrů se mu nedostalo spravedlivého dělení majetku po smrti jeho rodičů.<sup>121</sup> Z dědictví po otci Janovi si v roce 1593 Heřmanův nejstarší bratr Diviš ponechal největší část majetku, a to tvrz Nedrahovice s příslušenstvím. Druhý z bratrů Humprecht dostal téměř celý zbytek dědictví, který tvořil tvrz Lštěn na Klatovsku, a na nejmladšího Heřmana zbyl jen nepatrný podíl na těchto panstvích.<sup>122</sup>

Ovšem majetek nebylo to jediné, co po smrti rodičů mladý Heřman postrádal. Chyběla mu rovněž příležitost získat kvalitní výchovu a vzdělání, po kterém prahl.<sup>123</sup> Mladý Heřman si ve svém kšaftu z roku 1650 rovněž stěžoval, že v době jeho krátké absence v Čechách využilo jeho příbuzenstvo nepřítomnost mladého šlechtice a jeho majetek si rozebralo mezi sebou.<sup>124</sup>

Heřmanovou absencí je myšlena jeho cesta do Itálie, kde vstoupil do služeb vévody Vespaziana Gonzagy, který mu dopřál řádnému vzdělání.<sup>125</sup> Poté začal kariéru jako voják. Během svého vojenského působení, započatého v pouhých šestnácti letech, se účastnil bojů v západní Evropě, hlavně v Nizozemí a ve Francii, kde bojoval na habsburské straně proti hugenotům vedeným Jindřichem IV.<sup>126</sup> Této války se spolu s Heřmanem účastnil v katolickém vojsku například Jan z Pernštejna. Na opačné straně po boku francouzského krále bojoval další významný český šlechtic Karel starší ze Žerotína.<sup>127</sup> V roce 1592 se Heřman zúčastnil boje o Rouen, během nichž těžce onemocněl. Po uzdravení pokračoval v bojích v armádě Alessandra

---

<sup>120</sup> V. BŮŽEK, *Rytíři*, s. 97.

<sup>121</sup> F. TISCHER, *Heřman*, s. 8.

<sup>122</sup> Z. KALISTA, *Mládí*, s. 32.

<sup>123</sup> Tamtéž, s. 31-32.

<sup>124</sup> F. TISCHER, *Heřman*, s. 8.

<sup>125</sup> Z. KALISTA, *Mládí*, s. 32.

<sup>126</sup> Georges DUBY, *Dějiny Francie od počátků po současnost*, Praha 2003, s. 322.

<sup>127</sup> Petr CHLUMECKÝ, *Carl von Zierotin und seine Zeit: 1564-1615*, Brünn 1862, s. 163.

Farnese a později byl i chvíli vězněn v pevnosti Bredě.<sup>128</sup> V letech 1594-1596 spolu s českou zemskou hotovostí válčil v Uhrách proti Turkům.<sup>129</sup>

V roce 1598 se spřátelil s Kryštofem Harantem z Polžic a Bezdruzic, který se oženil s Černínovou sestrou Evou Kateřinou Černínovou z Chudenic. Oba pánové se stali společníky na cestě do Svaté země.<sup>130</sup> Po návratu z Jeruzaléma, kde byl pasován na rytíře Božího Hrobu,<sup>131</sup> vstoupil Heřman na dvůr Rudolfa II. jako nevyšší komoří nad stříbrem a později jako stolník.<sup>132</sup> Ve dvorské hierarchii Černín stoupal a v roce 1606, kdy uzavřel první sňatek s Marií Annou Čáslavou ze Svárova, se stal Heřman komořím Rudolfa II. a nejvyšším lovčím.<sup>133</sup> O dva roky později se dostalo Heřmanu Černínovi pocty v podobě přijetí do panského stavu.<sup>134</sup> Od roku 1614 po dobu jedenácti let zastával také funkci hejtmána Starého Města pražského.<sup>135</sup> V roce 1616 se stal komorníkem arciknížete Ferdinanda II.<sup>136</sup> Tentýž rok se mu naskytla zajímavá příležitost. Byl totiž součástí buďto stopadesátičlenné<sup>137</sup> nebo čtyřsetčlenné<sup>138</sup> posádky, která nesla tureckému sultánovi poselství od císaře Matyáše. Mise dopadla úspěšně a Heřman se po roce a půl strávených na sultánově dvoře vrátil do Prahy, kde byl za dobře odvedenou práci odměněn. Na rozdíl od svých dvou starších bratrů, Diviše a Humprechta, byl Heřman po celou dobu svého života u dvora vždy věrný a oddaný služebník domu habsburskému. Během stavovského povstání byl Heřman nucen opustit Čechy, do kterých se vrátil a osobně se účastnil bělohorské bitvy.<sup>139</sup> To, co musel Heřman zažívat během staroměstské exekuce, nelze dle názoru autora vyjádřit slovy, jelikož Heřman tou dobou zastával úřad císařského hejtmána, a proto dohlížel na celé exekuční představení. Nelehké to pro Heřmana, jako i pro spoustu dalších zúčastněných, bylo hlavně z důvodu, že mezi obviněnými figuroval jeho vlastní bratr Diviš

---

<sup>128</sup> Z. KALISTA, *Mládí*, s. 34.

<sup>129</sup> Milena HAJNÁ, *Dvě diplomatické mise Heřmana Černína z Chudenic a turecký stan*, in: Petr PAVELEC – Martin GAŽI – Milena HAJNÁ (edd.), *Ve znamení Merkura. Šlechta v českých zemích v evropské diplomacii*, České Budějovice 2020, s. 256-281, zde s. 265.

<sup>130</sup> V. BŮŽEK, *Rytíři*, s. 33.

<sup>131</sup> F. TISCHER, *Heřman*, s. 188.

<sup>132</sup> V. BŮŽEK, *Rytíři*, s. 97.

<sup>133</sup> F. TISCHER, *Heřman*, s. 188.

<sup>134</sup> Marek STARÝ, *Rytíři přijatí do českého panského stavu v době předbělohorské*, Sborník archivních prací 60, 2010, s. 240-278, zde s. 262.

<sup>135</sup> František ROUBÍK, *Královští hejtmáné v městech pražských v letech 1547 až 1785*, Sborník příspěvků k dějinám hlavního města Prahy 7, 1933, s. 121-188, zde s. 164.

<sup>136</sup> M. HAJNÁ, *Dvě diplomatické mise*, s. 256.

<sup>137</sup> Tamtéž.

<sup>138</sup> V. BŮŽEK, *Rytíři*, s. 103.

<sup>139</sup> V. BŮŽEK, *Rytíři*, s. 101, 104.

Černín. Heřman celé té hrůze přihlížel až do té chvíle, kdy byl vyvolán jeho bratr. V ten moment se Heřman zvedl a opustil hlediště.<sup>140</sup>

Období po stavovském povstání ale nabízelo spoustu příležitostí pro císařovy věrné služebníky. Heřman jakožto prozíravý a ambiciózní člověk se dokázal chopit příležitosti a zařadil rod Černínů z Chudenic mezi ty rody, které z pobělohorských konfiskací profitovaly nejvíce.<sup>141</sup> Do roku 1622 vlastnil Heřman pouze panství Žleby, ležící v Čáslavském kraji a čítající 135 osedlých,<sup>142</sup> které zakoupil za 120 000 kop míšeňských grošů roku 1615 od Václava Chotouchovského z Nobovid, který se účastnil na straně povstalců stavovské rebelie, při níž roku 1618 zemřel.<sup>143</sup> V první vlně pobělohorských konfiskací koupil Heřman roku 1622 statky Petrohrad (Petršpurk), Soseň a Pšovky v Žateckém kraji, kde touto první koupí položil základ pro svá rozlehlá panství.<sup>144</sup> Všechny tyto statky, za které zaplatil Heřman celkem 76 000 zlatých rýnských, byly zabaveny Jaroslavu Lištejnskému z Kolovrat. Černín nemusel ale kupní cenu zaplatit celou, poněvadž mu bylo císařskou rezolucí prominuto 17 500 zlatých.<sup>145</sup> Téhož roku koupil Černín ještě konfiskát Jiřího Chotka z Chodkova, který se rovněž účastnil vzpoury, při které zemřel, a to sice statek Žihle nedaleko od Petrohradu. Statek byl tvořen tvrzí s městečkem a poplužnými dvory. Jiří Chotek z Chodkova koupil tento statek roku 1600 od Mikuláše Libštejnského z Kolovrat za 53 500 kop míšeňských grošů. Cena pro Heřmana byla o 5 500 kop míšeňských grošů levnější a ještě mu, jako v předchozím případě, byla prominuta částka 15 000 kop míšeňských grošů.<sup>146</sup> Statky Kysíbl, Andělskou Horu, Bochov a Čenov rovněž v Žateckém kraji, zabavené Linhartu Colonovi z Felzu, koupil za odhadní sumu necelých 98 000 kop míšeňských grošů hejtman Starého Města Černín. Na srážku tržové ceny postoupil císaři své žlebské panství, které roku 1615 koupil, a které získali od komory české roku 1622 páni z Magni za cenu 116 666 zlatých rýnských.<sup>147</sup> Od pánu z Magni byl statek odkoupen roku 1629 Janem Rudolfem Trčkou, po jehož smrti v roce 1639 byl statek znovu konfiskován.<sup>148</sup>

---

<sup>140</sup> J. PETRÁŇ, *Staroměstská exekuce*, s. 16.

<sup>141</sup> Jaroslav ČECHURA, *Černínové versus Kysibelští*, Praha 2003, s. 15.

<sup>142</sup> V. PEŠÁK (ed.), *Berní rejstříky*, s. 80.

<sup>143</sup> T. V. BÍLEK, *Dějiny*, s. 210.

<sup>144</sup> K. TRÍSKA, *Vývoj*, s. 363.

<sup>145</sup> T. V. BÍLEK, *Dějiny*, s. 285.

<sup>146</sup> T. V. BÍLEK, *Dějiny*, s. 208.

<sup>147</sup> Tamtéž, s. 100.

<sup>148</sup> Tamtéž, s. 210.



Rok 1623 přinesl Heřmanovi povýšení na říšského barona. Tento titul si zasloužil především za svou věrnost a oddanost císaři.<sup>149</sup> Ve stejném roce koupil statek Krty v Žateckém kraji, který byl rovněž konfiskátem. Statek byl zabaven Jindřichu Štampachovi ze Štampachu a za sumu 9146 kop míšeňských Heřmanovi prodán.<sup>150</sup> Po smrti své ženy Heřman nezůstal dlouho sám a roku 1625 se oženil s vdovou po jeho příteli Kryštofu Harantovi z Polžic a Bezdružic Annou Salomenou Hradištskou z Hořovic, pocházející z váženého šlechtického rodu, který rovněž disponoval značným jměním.<sup>151</sup> Tentýž rok vstoupil na rok do služby k Albrechtovi z Valdštejna jakožto generální zásobovatel jeho armády.<sup>152</sup> Ve své věrnosti k císaři Heřman nikdy nepolevil, a tak mu i jeho bratru Humprechtovi císař Ferdinand II. udělil roku 1627 hraběcí titul.<sup>153</sup> Během let následujících zastával hrabě Heřman pozici hejtmana Žateckého kraje<sup>154</sup> a následně mezi lety 1634<sup>155</sup>–1635 Litoměřického kraje.<sup>156</sup> Spolu se svou druhou manželkou Annou Salomenou koupil Heřman roku 1628 od Jana Viléma Bohuše z Otěšic statek a tvrz Přehořov, která přestala sloužit jako panské sídlo a zpusťla. Statek pak Černín připojil k petrohradskému panství.<sup>157</sup>

V témže roce koupil Heřman také statek Sedčice.<sup>158</sup> Odkoupil ho za sumu 41 000 kop míšeňských grošů od Kateřiny Kaplířové ze Sulevic, která z náboženských důvodů prodala všechn svůj majetek a odešla ze země. Sedčice byly během bojů třicetileté války zničeny a s nimi dost pravděpodobně i tvrz.<sup>159</sup> Maxmilián Krakovský z Kolovrat, který obdržel kvůli účasti ve stavovském povstání pokutu 6 000 kop míšeňských grošů, byl nucen prodat hraběti Černínovi statek Milčeves, který Heřman v následujících letech připojil spolu se Sedčicemi k panství Krásný Dvůr.<sup>160</sup> V roce 1630 koupil Heřman statek Vroutek nedaleko Krásného Dvora, který byl konfiskátem po Oldřichu Hrobčickém z Hrobčic. Jako manské zboží byl Vroutek prodán Heřmanovi za cenu 30 000 zlatých rýnských. Zajímavostí je, že o rok později

---

<sup>149</sup> F. TISCHER, *Heřman*, s. 54. Titul mu byl potvrzen až v roce 1629.

<sup>150</sup> T. V. BÍLEK, *Dějiny*, s. 620.

<sup>151</sup> F. TISCHER, *Heřman*, s. 68.

<sup>152</sup> K. TRÍSKA, *Vývoj*, s. 363.

<sup>153</sup> V. BŮŽEK, *Rytíři*, s. 105.

<sup>154</sup> Helena SEDLÁČKOVÁ, *Krajští hejtmané v Čechách (1623) 1641–1849. Personální obsazení*, Praha 2021, s. 247.

<sup>155</sup> Národní archiv Praha, Stará manipulace, inv. č. 1605, sign. K 26/2, kart. 1134.

<sup>156</sup> H. SEDLÁČKOVÁ, *Krajští hejtmané*, s. 237.

<sup>157</sup> Rudolf ANDĚL, *Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku III*, Praha 1984, s. 393.

<sup>158</sup> K. TRÍSKA, *Vývoj*, s. 363.

<sup>159</sup> R. ANDĚL, *Hrady*, s. 416.

<sup>160</sup> Tamtéž, s. 310.

vtrhl během saského vpádu do Vroutku Bohuslav Starší Hrobčický rytíř z Hrobčic, který se ho ujal a vyraboval.<sup>161</sup>

Po pádu frýdlantského vévody Albrechta z Valdštejna roku 1634 Heřman Černín uplatnil nárok své druhé manželky Anny Salomeny na doplatek kupní ceny za statek Pecku, který byla donucena v roce 1622 frýdlantskému vévodovi přenechat.<sup>162</sup> Heřman se dohodl s českou komorou a za cenu 73 000 kop míšeňských grošů a získal takto statek Neydek nedaleko Kysíble, který Albrecht z Valdštejna nabyl od synů bratra Linharta Colony z Felzu Fridrichovi z Felzu. Bratři Jan Jiří, Vilém a Volf Linhart byli v roce 1633 obviněni, že během vpádu saského roku 1631 působili ve švédském vojsku. Pro tato obvinění museli bratři panství Neydek podstoupit právě Valdštejnovi.<sup>163</sup> Zvláštním případem byl statek Kamejk (Kamýk). Poslední vlastník hradu z rodu Kamejckých byl Jan Jiří, který po Bílé hoře opustil české země, a proto prodal Černínovi hrad a tvrz v roce 1628 za 29 000 kop míšeňských grošů. Při vpádu saském v roce 1631 se ale vrátil a spolu se saským vojskem na ústupu se na Kamejk vrátil, vyplnil ho a kořist si odvezl.<sup>164</sup> V roce 1634 byl při frýdlantské konfiskační komisi odsouzen ke ztrátě všeho jmění a rovněž propadl zbytek trhové sumy za kamejcký statek 19 000 kop míšeňských grošů, kterou Heřman Černín nechtěl zaplatit, jelikož mu Kamejcký ze statku odvezl více než 300 sudů vína a zásoby obilí.<sup>165</sup>

Z předchozích dvou manželství nevzešel ani jeden Heřmanův potomek. Touha nějakého zplodit ho přivedla roku 1633 do třetího svazku manželského se Sylvií Kateřinou, dcerou Štěpána z Caretto, markraběte ze Savonny a hraběte z Millesimo.<sup>166</sup> Hraběnka Sylvie nejenže byla mladá, energická a temperamentní hraběnka s italskou krví v žilách, ale zanedlouho po svatbě se ocitla v roli, kterou by jen tak někdo u sedmadvacetileté šlechtičny nečekal.<sup>167</sup> Sylvie se stala typickým příkladem barokní statkářky. Do této úlohy byla pasována hlavně kvůli časté absenci jejího chotě.<sup>168</sup> Sylvie zastávala tuto úlohu bravurně. Přestože byla ve své práci precizní a v některých případech se prý před ní strachem třásli poddaní i vrchnostenszí úředníci,<sup>169</sup>

---

<sup>161</sup> T. V. BÍLEK, *Dějiny*, s. 189.

<sup>162</sup> K. TRÍSKA, *Vývoj*, s. 363.

<sup>163</sup> T. V. BÍLEK, *Dějiny*, s. 97.

<sup>164</sup> R. ANDĚL, *Hrady*, s. 192.

<sup>165</sup> T. V. BÍLEK, *Dějiny*, s. 227.

<sup>166</sup> F. TISCHER, *Heřman*, s. 100.

<sup>167</sup> František TISCHER (ed.), *Dopisy Sylvie hrab. Černínové, rozené Caretto – Millesimovy, s chotěm jejím Heřmanem hrab. Černínem z Chudenic z let 1635-1651*, Věstník Královské české společnosti, 1908, č. 13, s. 1-108, zde s. 2.

<sup>168</sup> J. ČECHURA, *Černínové*, s. 17.

<sup>169</sup> R. ANDĚL, *Hrady*, s. 219.

snazila se s poddanými vždy vycházet v dobrém, o čemž svědčí například její dopisy manželovi. Ostatně v těchto dopisech není jediným předmětem zkoumání zpráva o jednotlivých panstvích, ale neméně zajímavé je si všimat například oslovení. Přestože věkový rozdíl mezi Heřmanem a Sylvií byl třicet let, jejich vztah byl šťastný a láskyplný, neboť oslovení jako „Sylvička“, „*Můj nejmilejší pane, pane Sulimánku!*“, „*Pane Heřmánku!*“, či snad „*Mý nejmilejší serce!*“ a dalších podobně znějících lze z obou stran v korespondenci nelézt mnoho.<sup>170</sup>

Z této korespondence lze koneckonců odhalit i využití některých panství. Například panství Kysíbl bylo často předmětem jejich konverzace. Kysíbl se nachází na Karlovarsku, kam hraběnka Sylvie často dojížděla, aby zde užívala světoznámě léčivé prameny. Lze tak vyčíst například z dopisu hraběnky z roku 1638: „*Na Kysibli sem vstala až do pátku, přijímala jsem tam vod zdejšího doktora, neb sem nemohla sem jeti. V neděli sem zde začala vodu pít, přece mi drobet lépe po ni; než ten zdejší apatykář mě těší, že předně pán Bůh a ta zdejší lázně mi pomůže. Těším se z toho, že tam račte vesel bejti, jen se neračte vopíjet, sice račte dělat, co vašnosti je k libosti*“.<sup>171</sup> V roce 1631 během saského vpádu do Čech bylo panství kysíbelské značně poškozeno. Nebylo to však naposled, kdy se boje spojené s probíhající třicetiletou válkou odrazily i na panství Kysíbl.<sup>172</sup> Lze tak soudit z dalšího Sylviina dopisu z roku 1635 poslaného Heřmanovi, ve kterém mu vyličila situaci po odchodu vojáků a popsala stav panství: „*V Kysibli sedlákům se dobře škoda stala, pobrali jim nebohejm lidem, co kdo v domě měl vod vobilí, něco dobytku [...] piva, vína se ty dny dobře vodbejvaly, než nejčky, když ten lid vodtáh, budú pomalu pít. Pokrývač pilně kryje, s neděle se bohda počne zase ve všech dvořích dělat. Co ten marš byl, museli zahálet. Jiný hospodářství ještě mírně stojí*“.<sup>173</sup> I z takového typu pramenů je možné vykreslit zatažení civilního obyvatelstva do hrůz probíhající války.

V roce 1638 propukla v Kysíbeli první, patnáct let trvající, rebelie proti Černínům. Zprvu se může z dopisů zdát, že se odehrávající revolta nijak zvlášť výrazně nepodepsala na konverzaci Sylvie s „Turečkem“, jak se Heřmanovi přezdívalo.<sup>174</sup> V dopise, který mu odeslala roku 1641, se spíše než již tři roky probíhající rebelií zabývala se hraběnka spíše praktickými záležitostmi spravování panství: „*Co se dotejče těch sedláků, mně se nevidí, aby se s nimi nejčky co začínat mělo, poněvadž sem je k tomu přivedla, že pomáhají na díle všichni sít; než zdá mi se, aby se přitom zanechalo, až vosejí, tos neděle, budou-ly časy, se dokoná sije [...] v sobotu*

---

<sup>170</sup> J. ČECHURA, *Černínové*, s. 17.

<sup>171</sup> TISCHER (ed.), *Dopisy*, s. 34.

<sup>172</sup> J. ČECHURA, *Černínové*, s. 18.

<sup>173</sup> F. TISCHER, *Dopisy*, 1, s. 23.

<sup>174</sup> J. ČECHURA, *Černínové*, s. 19.

*příští jim přednesu, aby svou vodpověď dali. Uhlídám, co za vodpověď dají, potom budu vědět, jak dáleji s nimi co začít; taky jich polovice na kruntech nevostává, sou ve Vařích a Ouderči, pro ty partaje se přes noc zderžují.*<sup>175</sup> Už zde bylo upozorněno na praktičnost paní Sylvie, kterou se snažila uplatnit především během komunikace se vzbouřenými poddanými: „*strany Kysíbelských sedláků, já ne ně nemám co žalovat, všechno se podvolili, co ste ráčili skrze Bochovského rychtáře vod nich žádat. Račte-li mezi tím sem přijet, račte učinit dobře; uhlídám vašnosti z duše ráda, neb vašnostina osoba více pomůže, než sto mých nařízení; než ráda bych věděla, račte-li přijet, abych nevodjížděla*“.<sup>176</sup> I na této části dopisu je patrné, že ačkoliv byla hraběnka schopná hospodářka, která vycházela se svými poddanými za dobře, věděla, že pouhá přítomnost pána by dokázala situaci více uklidnit.

Další panství, které se stalo roku 1637 součástí černínského dominia, bylo kostecké panství, ležící v Boleslavském kraji. V kraji bylo nejvýnosnější a s dvouletou přestávkou mezi léty 1632 až 1634 mu vládli Lobkovicové až do roku 1637.<sup>177</sup> V roce 1622 Marie Magdaléna, rozená Lobkovicová a provdaná za Jana Rudolfa Trčku z Lípy, prodala panství své příbuzné Polyxeně Lobkovicové, rozené z Pernštejna, která byla manželkou nejvyššího kancléře Zdeňka Vojtěcha Popela z Lobkovic. Polyxena, jakožto vdova po posledním pánu z Rožmberka Vilémovi, zdědila po něm panství Roudnici nad Labem, které se stalo základem lobkovické moci v následujících staletích.<sup>178</sup> Roku 1632 kostecké panství koupil Albrecht z Valdštejna a zařazuje ho do frýdlantské „šťastné země“. Ovšem již roku 1634 byl Valdštejnův majetek konfiskován. Jelikož Valdštejn splatil ze smluvené částky 150 000 kop míšeňských grošů pouze 10 000, připadlo panství zpět Polyxeně z Lobkovic. Její vládnutí na Kosti bylo velice dobré a kostecké panství vzkvétalo. To platilo až do roku 1635, kdy celý palác kvůli neopatrnosti služebnictva vyhořel.<sup>179</sup> O dva roky později předala Polyxena obrovské panství svému synovi Václavu Eusebiovi z Lobkovic, který se možná zalekl oprav na kosteckém panství a celé ho ještě téhož roku hraběti Černínovi prodal.<sup>180</sup> Cena, za kterou Černín koupil kostecké panství, byla 160 000 kop míšeňských grošů. Pochopitelně nezaplatil hned celou částku. Zůstal dlužen okolo 37 000 a asi 70 000, které mu kníže z Lobkovic dlužil, si nechal prominout.<sup>181</sup> Hraběnka

---

<sup>175</sup> F. TISCHER, *Dopisy*, 25, s. 45-46.

<sup>176</sup> F. TISCHER, *Dopisy*, 27, s. 47.

<sup>177</sup> J. PEKAŘ, *Kniha*, s. 15.

<sup>178</sup> R. ANDĚL, *Hrady*, s. 218.

<sup>179</sup> Tamtéž, s. 218.

<sup>180</sup> Tamtéž, s. 218-219.

<sup>181</sup> J. PEKAŘ, *Kniha*, s. 15.

Sylvie Kateřina stála rovněž za opravami paláce a zasloužila se také o to, aby hrad nebyl srovnán se zemí.<sup>182</sup>

Heřman Černín však nedisponoval majetkem pouze v Čechách. V roce 1639 mu bylo postoupeno slezské panství Schmiedeberg.<sup>183</sup> S takovým nashromážděným majetkem mohl Heřman pomýšlet na zřízení svěřenectví (fideikomis) rodu Černínů, kterému dal Ferdinand III. v roce 1639 své svolení.<sup>184</sup> Šlechta, která byla v pobělohorské době hlavním držitelem velkostatku, procházela nemalými změnami, mezi které patřila například nově zaváděná titulatura. Tyto změny vedly k oslabení stavů.<sup>185</sup> Po příchodu „cizí“ šlechty zůstalo v Čechách pouze několik starých českých šlechtických rodů. K zabránění regresivnímu vývoji rodu a zabezpečení celistvosti majetku sloužil fideikomis, který zabraňoval rozpadu zaokrouhleného majetku.<sup>186</sup> Povolení zřídit rodinný fideikomis směl vydávat pouze král a získat jej bylo výsadou jen těch nejloajálnějších šlechticů. Černínský fideikomis tvořila panství a statky Petrohrad, Pšovlky, Soseň, Krty, Andělskou Horu, Kysíbl, Šenov, Bochov, Přehořov, Sedčice, Milčeves, Vroutek, Nejdek, Kost, Žihle, Schmiedeberg a tři domy v Praze. První z těchto domů se nacházel v Menším Městě pražském a jednalo se o Redernův dům, zabavený Kryštofu z Redernu.<sup>187</sup> Heřman jej odkoupil od komory české roku 1623 za 3000 kop míšeňských grošů. O dva roky později ho však postoupil priorovi Maltézského řádu.<sup>188</sup> Druhý dům byl pravděpodobně dnešní „Dům u bílého jednorožce“ na Starém Městě pražském a třetím domem byl snad dům v Novém Městě pražském, ve Štěpánské ulici číslo popisné 644/II. Poslední z domů byl však prý pustý, a tak ho Heřman postoupil hejtmanovi Nového Města pražského Jindřichovi Libštejnskému z Kolovrat.<sup>189</sup>

V roce 1644, v průběhu příprav na jeho druhou cestu do Cařihradu, obdržel Heřman diplom, jímž se mu udělovalo říšské hrabství a také titul vysoce urozený.<sup>190</sup> Jelikož byla první Heřmanova turecká mise velice úspěšná, dostal osmašedesátiletý Černín nabídku na další

---

<sup>182</sup> R. ANDĚL, *Hrady*, s. 219.

<sup>183</sup> K. TRÍSKA, *Vývoj*, s. 364.

<sup>184</sup> F. TISCHER, *Heřman*, s. 188.

<sup>185</sup> Jan KAPRAS, *Velkostatky a fideikomisy v českém státě*. Právnícké listy 19, 1918, s. 32-34, 48-53, 65-72, 118-128, zde s. 119.

<sup>186</sup> Valentin URFUS, *Rodinný fideikomis v Čechách*. Sborník historický 9, 1962, s. 193-238, zde s. 195.

<sup>187</sup> Více o tomto rodu v Milan SVOBODA, *Redernové v Čechách. Nalézání zapomenutých příběhů 16. a 17. věku*, Praha 2011.

<sup>188</sup> T. V. BÍLEK, *Dějiny*, s. 458.

<sup>189</sup> P. KRÁL, *Mezi životem*, s. 545.

<sup>190</sup> F. TISCHER, *Heřman*, s. 125.

mírovou cestu. Nabídku přijal a v roce 1644 vyrazil v čele karavany do Turecka.<sup>191</sup> Na části cesty ho doprovázela jeho manželka hraběnka Sylvie Kateřina. V létě téhož roku Heřman onemocněl. Zprvu jeho zdravotní stav, vzhledem k jeho pokročilému věku, nebyl příznivý, ale Heřman se nakonec ještě před audiencí u sultána stihl uzdravit.<sup>192</sup> Heřmanova schůzka se sultánem dopadla, stejně jako jeho první mezi lety 1616–1618, velice úspěšně.<sup>193</sup>

Po svém návratu z druhé turecké mise byl Černín za své služby jmenován do úřadu nejvyššího zemského sudího.<sup>194</sup> Od téhož roku zastával Heřman rovněž úřad místodržícího v Království českém.<sup>195</sup> Během nemoci při jeho cestě do Turecka slíbil Černín vykonat pouť za uzdravení do Itálie, konkrétně do Loreta a do Říma.<sup>196</sup> Na této cestě ho provázela jeho paní a krom Loreta a Říma navštívili také Florencii a Benátky, odkud si nechal dokonce přivést do Čech slavnou benátskou gondolu.<sup>197</sup> Během cestování po Itálii se chtěl Heřman setkat i se svým prasynovcem Humprechtem Janem Černínem, ten se ale již vracel do Čech ze své kavalírské cesty.<sup>198</sup> Po návratu z Itálie se Heřman usadil na Mělníku, který měl od roku 1646 v zástavě a odtud také spravoval svá panství.<sup>199</sup>

Od roku 1649 začal Heřman vykonávat ještě funkci gubernátora hlavního města Prahy a k tomu rovněž převzal úřad nejvyššího zemského sudího.<sup>200</sup> Tentýž rok koupil Heřman statky Krásný dvůr a Buškovice v Žateckém kraji.<sup>201</sup> Krásnodvorské panství získal v roce 1611 Šimon Karel Údrcký z Údrče, který k němu Buškovice v roce 1615 připojil. Šimon Karel stál během stavovského povstání na proticísaršské straně, za což mu byla polovina jeho majetku zabavena. Statek Krásný dvůr stihl Šimon ještě nesmírně zadlužit, a tak ho získal přední věřitel Václav Michna z Vacínova, od kterého Heřman statek odkoupil.<sup>202</sup>

---

<sup>191</sup> Z. HOJDA – E. CHODĚJOVSKÁ, *Heřman*, s. 39-40.

<sup>192</sup> M. HAJNÁ, *Dvě diplomatické mise*, s. 263.

<sup>193</sup> Tamtéž, s. 264.

<sup>194</sup> V. BŮŽEK, *Rytíři*, s. 105.

<sup>195</sup> F. TISCHER, *Heřman*, s. 189.

<sup>196</sup> M. HAJNÁ, *Dvě diplomatické mise*, s. 265.

<sup>197</sup> Tamtéž.

<sup>198</sup> Zdeněk KALISTA (ed.), *Korespondence*, s. 223-224. Dopis z 1.2.1648: „*J. M. pan hrabě, dá pán Bůh, příští středu odsud k Benátkům a odtud do Lorety jeti se strojí. Vzkázal mi, že by byl rád se s Tebou shledal v Římě nebo v Benátkách...já jsem mu vzkázala, že se již strojíš domů jeti.*“

<sup>199</sup> R. ANDĚL, *Hrady*, s. 307. Heřman dostal mělnické panství do zástavy v roce 1646. Zpustošený zámek byl opraven a nově vybaven. V roce 1687 pak Leopold I. prodal Mělník Heřmanu Jakubovi Černínovi z Chudenic, a tím skončilo období, kdy byl Mělník majetkem koruny.

<sup>200</sup> F. TISCHER, *Heřman*, s. 189.

<sup>201</sup> K. TRÍSKA, *Vývoj*, s. 364.

<sup>202</sup> A. SEDLÁČEK, *Hrady*, s. 350.

V následujícím roce 1650 se Heřman stal nejvyšším komorníkem Království českého.<sup>203</sup> Od syna Adama z Valdštejna Karla Ferdinanda odkoupil Heřman tvrz Vinoř v Praze.<sup>204</sup> Tentýž rok Heřman Černín sepsal svůj kšaft, kde vzpomínal na svůj život, odkázal jmění a zabezpečil svůj odkaz. Zakázal také potomkům prodat Chudenice, které považoval za pradávné sídlo Černínů.<sup>205</sup> Ještě před svou smrtí koupil Heřman statek Kosmonosy v Boleslavském kraji nedaleko kosteckého panství a v roce 1651 se stal nejvyšším hofmistrem království Českého.<sup>206</sup>

Při pohledu na vybudované dominium, které po sobě Heřman Černín zanechal, lze vysledovat určité tendence, které rozhodovaly o koupi jednotlivých panství a sídel. Při pohledu do mapy<sup>207</sup> je zřejmé, že především díky výhodným koupím se Heřman soustředil na vybudování velkého dominia v Žateckém kraji s centrem v Petrohradu. Velké držby a nespočet sídel bezesporu sehrály velký vliv při dosazení Heřmana do úřadu hejtmana tamního kraje. Koupí tvrže Vinoř, za Heřmana Jakuba přestavěnou na zámek, položil tak základ pro vytvoření předměstského sídla, které dotvářelo městskou část rezidenční sítě, jejíž součástí byly i domy ležící přímo v Praze. Koupě zbylých sídel a panství byla patrně motivována ekonomickými důvody.

Heřman Černín, velmož, který se zasloužil o vzestup černínského rodu a jeho zařazení mezi nejprestižnější šlechtické rodiny v Čechách, zemřel 7. března 1651. V jeho pohřebním průvodu se odrážely jeho zásluhy vykonané pro svou vlast i pro celou říši a císaře. Odešel tak muž, který se dokázal chopit v nesnadné a zmatečné době příležitosti a změnit tak chod dějin ve svůj prospěch. Kaple svatého Zikmunda v dómu svatého Víta je místem Heřmanova posledního odpočinku.<sup>208</sup> Po jeho boku byla v roce 1664 pohřbena jeho poslední manželka hraběnka Sylvie.<sup>209</sup> Za dědice si Heřman zvolil svého prasynovce Humprechta Jana Černína z Chudenic.<sup>210</sup>

---

<sup>203</sup> V. BŮŽEK, *Rytíři*, s. 105.

<sup>204</sup> František HOLEC, *Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku VII, Praha 1988*, s. 95.

<sup>205</sup> P. KRÁL (ed.), *Mezi životem*, s. 541-559.

<sup>206</sup> V. BŮŽEK, *Rytíři*, s. 105.

<sup>207</sup> Příloha č. 7. Heřmanův odkaz je vyznačen fialovou barvou.

<sup>208</sup> F. TISCHER, *Heřman*, s. 178-179. Je zde rovněž popsán podrobněji pohřební průvod.

<sup>209</sup> Tamtéž, s. 181.

<sup>210</sup> Tamtéž, s. 178.

#### 4. Humprecht Jan Černín z Chudenic

Jak zaznělo v předchozí kapitole, dědicem černínského fideikomisu a hraběcího titulu se po smrti Heřmana Černína z Chudenic se stal jeho prasynovec Humprecht Jan Černín z Chudenic. Humprecht Jan se narodil 14. února 1628 na zámku v Radeníně.<sup>211</sup> Jeho otcem byl synovec Heřmana a Diviše Černína Jan Černín. O tomto zástupci rodu toho není mnoho známo. Jan vykonával v roce 1632 úřad hejtmana Bechyňského kraje<sup>212</sup> a zemřel ve věku 45 let roku 1642.<sup>213</sup> Humprecht Jan absolvoval jezuitské gymnázium u svatého Ignáce na Starém Městě pražském. Jezuitská výchova dokonale sedla k Humprechtovu charakteru a dalo by se říct, že nastartovala jeho cestu ke „zrození barokního kavalíra“, kterou v pozdějších letech dovršil svou kavalířskou cestou.<sup>214</sup> Ta tvořila poslední fázi specifického šlechtického vzdělávání mladých aristokratů.<sup>215</sup> Po návratu z takové cesty měl být vzdělaný, společensky obroušený dvořan s širokým rozhledem a s kurtoazním vystupováním. Během cesty navštěvovali mladí šlechtici sídla svých patronů v zahraničí, univerzity nebo poutní místa. Pobyt na cizích dvorech přispíval také k navázání kontaktů s důležitými a vlivnými lidmi, ale rovněž zajišťoval znalost ceremoniálních pravidel a nabídl tak šlechtici mnohem větší sociálně-kulturní rozhled. Dále se zde mladí kavalíři zdokonalovali ve dvorských disciplínách, kterými byly například šerm či jízda na koni.<sup>216</sup> A tak se v roce 1645 Humprecht Jan spolu se svým přítelem Rudolfem Rašínem a panem Danielem Kryštofem Krásným z Palatinu, který jako hofmistr doprovázel oba mladé šlechtice a dohlížel na realizaci jejich programu, vydal na svou „grand tour“.<sup>217</sup> Na cestě strávil celkem tři roky, během nichž navštívil například Itálii, Německo nebo Francii, a dokonce se chtěl zúčastnit i průvodu Ferdinanda IV. do Španělska.<sup>218</sup>

Po návratu z kavalířské cesty se Humprecht rozhodl vyjet za hranice ještě jednou. Jeho cesta vedla opět na apeninský poloostrov. Humprecht se během této cesty zdržel v Benátkách, Florencii a následně i v Římě.<sup>219</sup> Ze své druhé cesty se vrátil Humprecht Jan v roce 1650. Tento rok lze označit za počátek Humprechtovy dvorské kariéry, jelikož se císař Ferdinand III. rozhodl, že zřídí svému synovi Leopoldovi vlastní dvůr, jehož hofmistrem byl jmenován Johann

---

<sup>211</sup> Z. KALISTA, *Mládí*, s. 156.

<sup>212</sup> H. SEDLÁČKOVÁ, *Krajští hejtmané*, s. 227.

<sup>213</sup> D. KLÍMA, *Černínové*, s. 21.

<sup>214</sup> Z. KALISTA, *Mládí*, s. 162.

<sup>215</sup> Z. HOJDA – E. CHODĚJOVSKÁ, *Heřman*, s. 25.

<sup>216</sup> Tamtéž, s. 28.

<sup>217</sup> Z. KALISTA, *Mládí*, s. 169.

<sup>218</sup> Tamtéž, s. 198.

<sup>219</sup> Z. HOJDA – E. CHODĚJOVSKÁ, *Heřman*, s. 45-46.



Maximilian Lamberg. A na přimluvu svého prastrýce Heřmana se dvaadvacetiletý Humprecht Jan stal součástí tohoto dvora.<sup>220</sup> Jako komoří se Humprecht Jan osvědčil, a dokonce mezi Leopoldem a Humprechtem Janem vzniklo přátelství, díky kterému se šplhal mladý Černín ve dvorské politice stále výš.<sup>221</sup>

Po smrti Heřmana Černína v roce 1651 zdědil Humprecht Jan kromě hraběcího titulu i nespočet statků a panství, které byly součástí černínského fideikomisu, za jehož vznikem stál rovněž jeho prastrýc. Ovšem na zděděných statcích Humprecht Jan zprvu nehospodařil, nýbrž je pronajal na tři roky vdově po Heřmanovi, hraběnce Sylvii.<sup>222</sup> Hrabě Humprecht Jan si byl vědom, ač se statky po třicetileté válce zotavovaly vcelku rychle, že řídit tak rozlezlé dominium by bylo nad jeho síly. I proto v roce 1653 vydal hospodářskou instrukci, která se týkala například funkcí a pravomocí vrchního hejtmána a upřesňovala správní a provozní záležitosti. Za svého vrchního hejtmána, který měl dohlížet na všechny jeho statky, ustanovil Humprecht Jana Jiřího Strachovského ze Strachovic. Ten ale ve funkci vydržel pouhý půl rok a poté byl nahrazen Václavem Silvestrem Smrčkou z Mnichu.<sup>223</sup>

V roce 1652 se Humprecht poprvé oženil, a to s italskou šlechtičnou Dianou Marií Ippoliti da Gazoldo, se kterou se seznámil během svých cest.<sup>224</sup> Humprechtova politická kariéra započala v roce 1655, kdy byl přísedícím zemského soudu.<sup>225</sup> Po smrti císaře Ferdinanda III. se objevila pro komorníky následníka trůnu arcivévody Leopolda nová příležitost, jak stoupat ve dvorské hierarchii výš. V této době Leopold svěřoval svým nejspolehlivějším komorníkům i složitější úkoly na poli diplomacie. Mezi takovými úkoly bylo například i jednání se saským a kolínským kurfiřtem.<sup>226</sup> Humprecht Jan se také osobně zúčastnil ve Frankfurtu nad Mohanem roku 1658 zvolení a následné korunovace jeho přítele Leopolda I. na císaře Svaté říše římské.<sup>227</sup> Za vrchol Humprechtovy politické kariéry lze počítat jeho benátskou misi, během které působil mezi lety 1660 až 1663 jako císařův vyslanec.<sup>228</sup> Humprechtův úkol spočíval v organizaci a společném postupu proti možnému budoucímu konfliktu mezi Habsburskou monarchií a

---

<sup>220</sup> Z. HOJDA – E. CHODĚJOVSKÁ, *Heřman*, s. 48.

<sup>221</sup> J. KUBEŠ, *Trnitá cesta*, s. 85.

<sup>222</sup> K. TRÍSKA, *Vývoj*, s. 364.

<sup>223</sup> Tamtéž.

<sup>224</sup> Z. HOJDA – E. CHODĚJOVSKÁ, *Heřman*, s. 46.

<sup>225</sup> Tamtéž, s. 54.

<sup>226</sup> J. KUBEŠ, *Trnitá cesta*, s. 192.

<sup>227</sup> Petra VOKÁČOVÁ, *Příběhy o hrdé pokoře: aristokracie českých zemí v době baroka*, Praha 2014, s. 377.

<sup>228</sup> Z. KALISTA, *Mládí*, s. 253.

Osmanskou říší a benátskému postoji vůči tomuto eventuálnímu konfliktu.<sup>229</sup> Na poli mezinárodní politiky se jeho mise nedá označit za příliš výraznou, ale Humprecht čas strávený v Benátkách využil po svém. Až do dubna roku 1661 nemohl svou misi vykonávat, jelikož jej zbrzdil ceremoniální spor o přednost při jeho oficiálním přijetí u benátské republiky.<sup>230</sup> Díky svému manželství s italskou šlechtičnou měl Humprecht v Itálii dobré zázemí.

Během svého pobytu v Benátkách vytvořil Humprecht sbírku obrazů, kterou po celou dobu svého benátského působení rozšiřoval.<sup>231</sup> Nebylo nijak neobvyklé, že šlechtici během svých diplomatických misí v cizině navazovali kontakty s místními umělci, obchodníky a experty na umění.<sup>232</sup> Černín nebyl výjimkou a často nakupoval přes zprostředkovatele, kteří byli nejen znalci umění, ale rovněž i zdatní obchodníci. Humprecht si vytvořil síť informátorů po celé Evropě, kteří mu sháněli lukrativní nabídky.<sup>233</sup> Například ve Vídni byl jeho informátorem Folpert van Ouden Allen<sup>234</sup> nebo v Boloni tamní profesor Lorenzo Fabri.<sup>235</sup> Pro milovníka umění sloužil obraz i jako vhodný dar, a tak není divu, že Humprecht několik svých obrazů daroval a jiné za své zase přijal. Například baron Octavius Taxis mu daroval, jako projev úcty, dva obrazy s mariánskou tematikou.<sup>236</sup> Přestože byl Humprecht Jan velice bohatý, ani on si vždy nemohl dovolit koupit obrazy od velkých umělců, proto je jeho sbírka tvořena především díly méně významných autorů nebo důvěryhodnými kopiemi.<sup>237</sup> Ceny zakoupených obrazů se nejčastěji pohybovaly mezi 8 až 96 dukáty za kus. Ovšem koupě obrazu nabízela výbornou příležitost ke smlouvání, a tak bývaly původní ceny obrazů velice nadhodnocené.<sup>238</sup> Humprecht nepovažoval svou sbírku pouze jako prostředek sebe prezentace, ale sám osobně

---

<sup>229</sup> Z. HOJDA – E. CHDĚJOVSKÁ, *Heřman*, s. 54.

<sup>230</sup> Zdeněk KALISTA (ed.), *Korespondence císaře*, s. 52.

<sup>231</sup> Miroslava KURUCOVÁ, *Výtvarné sběratelství v prostředí dvora Humprechta Jana Černína ve druhé polovině 17. století*, České Budějovice 2007 (= diplomová práce), s. 69.

<sup>232</sup> Tamtéž, s. 63.

<sup>233</sup> Lubomír SLAVÍČEK, *Barokní sběratelství v Čechách*, in: TÝŽ (ed.), *Artis pictoriae amatores*, Evropa v zrcadle pražského barokního sběratelství, Praha 1993, s. 97-130, zde s. 105.

<sup>234</sup> Josef NOVÁK, *Prameny ke studiu bývalé hraběcí černínské obrazárny na Hradčanech*, *Památky archeologické* 27, 1915, s. 205-221, zde s. 205.

<sup>235</sup> Tamtéž, s. 221.

<sup>236</sup> Státní oblastní archiv (dále SOA) Třeboň, oddělení Jindřichův Hradec, Rodinný archiv (dále RA) Černínů, kart. 761, fol. 39.

<sup>237</sup> M. KURCOVÁ, *Výtvarné sběratelství*, s. 70.

<sup>238</sup> SOA Třeboň, oddělení Jindřichův Hradec, RA Černínů, kart. 761, fol. 27. Seznam zakoupených obrazů roku 1662, kde jsou uvedeny ceny požadované a rovněž i ceny vyplacené.

obcházel ateliéry a dohlížel na tvorbu obrazů.<sup>239</sup> Jsou známy případy, kdy dokonce sám opravoval malíře a zadával jim konkrétní požadavky.<sup>240</sup> Tuto sbírku po ukončení svého pobytu v Benátkách převezl v roce 1664 do Prahy, kde ovšem tou dobou neměl vhodné reprezentativní prostory.<sup>241</sup> Po návratu do Čech začaly problémy v manželství Humprechta a Diany gradovat, jelikož si Diana nemohla přivyknout na české prostředí, a tak se v roce 1666 rozešli a nadále žili odděleně.<sup>242</sup>

Po ukončení své mise v Benátkách a navracení se do vlasti se Humprecht ucházel o funkci císařského nejvyššího hofmistra,<sup>243</sup> do které byl nakonec dosazen Václav Eusebius Popel z Lobkovic.<sup>244</sup> Ovšem především díky obratnější dvorské politice Humprechtových konkurentů byl postupně vytlačen ze všech významnějších pozic.<sup>245</sup> Nakonec byl v roce 1665 jmenován do úřadu císařského rady.<sup>246</sup> Zadostiučiněním bylo Humprechtovi udělení nejvyššího habsburského řádu, a to sice Řádu zlatého rouna roku 1675.<sup>247</sup>

Co se týče černínského dominia, tak ani za hraběte Humprechta Jana nestagnovalo jeho rozšiřování. V roce 1664 koupil od Václava z Eckerdorfu tvrz, dvůr, pivovar a ves Pluhův Žďár v Bechyňském kraji, ležící severozápadně od Jindřichova Hradce. Statek byl v držení Černínů do roku 1684, kdy statek prodal mladší syn Humprechta Tomáš Václavu Vojtěchu z Eckerdorfu na Brandlíně.<sup>248</sup> Čtyři roky po zisku Pluhova Žďáru koupil Humprecht Jan od Jakuba Khuena z Belasy statek Landštejn rovněž v Bechyňském kraji, který po jeho smrti zdědil rovněž jeho mladší syn Tomáš, který ho v roce 1685 prodal císařskému generálovi Ferdinandu Arnoštu z Herbersteina.<sup>249</sup> V roce 1675 odkoupil Humprecht Jan od Aleše Ferdinanda Vratislava z Mitrovic Inářské panství na Prácheňsku.<sup>250</sup> Z původního starého Inářského zámku začal jeho

---

<sup>239</sup> Lubomír SLAVÍČEK, *Černínové jako sběratelé a podporovatelé umění*, in: TÝŽ (ed.), *Artis pictoriae amatores*, Evropa v zrcadle pražského barokního sběratelství, Praha 1993, s. 131-169, zde s. 133.

<sup>240</sup> SOA Třeboň, oddělení Jindřichův Hradec, RA Černínů, kart. 761, fol. 44. Dopis Humprechta svému sekretáři, ve kterém píše, že malíř Paolucci musel na jeho žádost přemalovat celou hlavu, jelikož s ní nebyl Humprecht spokojen.

<sup>241</sup> M. KURCOVÁ, *Výtvarné sběratelství*, s. 84.

<sup>242</sup> J. PEKAŘ, *Kniha*, s. 109.

<sup>243</sup> Tamtéž.

<sup>244</sup> Rostislav SMÍŠEK, *Císařský dvůr a dvorská kariéra Ditrichštejnů a Schwarzenberků za vlády Leopolda I.*, České Budějovice 2009, s. 380.

<sup>245</sup> Z. KALISTA (ed.), *Korespondence Zuzany*, s. 32.

<sup>246</sup> Z. HOJDA – E. CHDĚJOVSKÁ, *Heřman*, s. 58.

<sup>247</sup> František LOBKOWIC, *Zlaté rouno v zemích českých*, Praha 1991, s. 270.

<sup>248</sup> Karel TRÍSKA, *Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku V*, Praha 1986, s. 153.

<sup>249</sup> Tamtéž, s. 118.

<sup>250</sup> Robert ŠIMŮNEK, *Obraz šlechtického panství v Čechách 1500-1750*, Praha 2018, s. 446.

předchozí majitel s přestavbou na barokní reprezentativní sídlo. Humprecht koupil panství v průběhu přestavby a jeho mladší syn Tomáš spolu se stavitelem Madernym přestavbu dokončil.<sup>251</sup> Za koupi těchto třech sídel mohla stát motivace Humprechta Jana zabezpečit svého mladšího syna Tomáše Zachea, který neměl na fideikomisní statky nárok. Ty připadly jeho staršímu bratrovi Heřmanu Jakubovi. Jak je již výše zmíněno, Tomáš si ponechal pouze lnářské panství, které rozšířil nákupem okolních menších statků.<sup>252</sup> Kromě dokončení a výzdoby lnářského zámku zde založil klášter bosých augustiniánů.<sup>253</sup>

Vzhledem ke své politické kariéře nebyl Humprecht Jan fixovaný svým úřadem na Prahu, a tak zde pobýval pouze v dobách konání zemských sněmů. Mohl si na rozdíl od úředníků, zastávajících nejvyšší zemské úřady, dovolit několikaměsíční pobyty ve Vídni. Tu navštěvoval nejčastěji během zimních měsíců a až do roku 1674, kdy koupil tamní menší dům, pobýval v podnájmech.<sup>254</sup> Zbytek roku trávil především na zámku v Kosmonosech, které lze považovat za jeho hlavní venkovské sídlo. Druhým jeho oblíbeným venkovským sídlem byl Petrohrad,<sup>255</sup> který byl centrem západočeské části černínské rezidenční sítě. Humprecht tedy během roku trávil čas v Praze, ve Vídni, v Kosmonosech a v Petrohradu. Z toho vyplývá, že patřil k více mobilním šlechticům. V tomto případě lze tedy pracovat s hypotézou, že zakoupení již zmíněných sídel nemělo pouze funkci zabezpečovací, nýbrž mohly díky své poloze (viz mapa)<sup>256</sup> sloužit jako zastávky na cestě mezi Vídní, Prahou a západními Čechami.<sup>257</sup>

Humprecht Černín ale vyvíjel, na rozdíl od Heřmana, i svou vlastní stavební aktivitu. Jeho prvním projektem byla stavba až snově vypadajícího zámku, nesoucí jméno po svém zakladateli, Humprecht. Zámeček se nachází na kosteckém panství mezi Kostí a Sobotkou v Boleslavském kraji nedaleko Humprechtova hlavního venkovského sídla v Kosmonosech a byl vystavěn mezi lety 1667 až 1669. Stavbu projektoval italský umělec Carl Lurago,<sup>258</sup> který

---

<sup>251</sup> K. TRÍSKA, *Hrady*, s. 123.

<sup>252</sup> R. ŠIMŮNEK, *Obraz*, s. 84-85.

<sup>253</sup> Pavel VLČEK – Petr SOMMER – Dušan FOLTÝN, *Encyklopedie českých klášterů*, Praha 1997, s. 350.

<sup>254</sup> Petr MAŤA, *Mezi dvorem a provincií. Šlechtičti objednavatelé maleb Carpofova a Giacoma Tencally v habsburské monarchii*, in: Martin MÁDL (ed.), *Tencalla: barokní nástěnná malba v českých zemích*, Praha 2012, s. 85-131, zde s. 102.

<sup>255</sup> Tamtéž.

<sup>256</sup> Příloha č. 7. Rozšíření sídelní sítě Humprechtem Janem je zakreslené růžovou barvou.

<sup>257</sup> P. MAŤA, *Mezi dvorem*, s. 103.

<sup>258</sup> Ivana ČORNEJOVÁ – Jiří KAŠE – Jiří MIKULEC – Vít VLNAS, *Velké dějiny zemí Koruny české VIII*, Praha 2008, s. 452.

se rovněž věnoval například přestavbě náchodského zámku.<sup>259</sup> Podle výzdoby zámku o něm lze hovořit jako o loveckém zámku, využívaným k pořádání lovů, honů a k odpočinku.<sup>260</sup>

Jakožto velký milovník a sběratel umění Humprecht vlastnil nemalou obrazovou sbírku, kterou přivezl z Itálie a stále ji rozšiřoval. Nemovitosti, kterými v Praze disponoval, nebyly tak reprezentativní, jak by si Černín představoval, a proto se rozhodl sbírku vystavit v někdejší Rožmberském paláci na Hradčanech.<sup>261</sup> V roce 1666 koupil Humprecht na Hradčanech parcelu a po dohodě s italským architektem Francescem Carattim, se kterým se seznámil v Itálii, začal v roce 1667 s výstavbou reprezentativního Černínského paláce.<sup>262</sup> Humprecht se ale úplného dokončení svého projektu nedočkal a Černínský palác byl tak zcela dokončen až za jeho staršího syna Heřmana Jakuba Černína, který zde pobýval během vykonávání nejvyšších zemských úřadů. Černínský palác zařadil Černíny mezi českou barokní šlechtickou elitu, jelikož společně s několika domy, které v Praze vlastnili, disponovali úplnou městskou částí své rezidenční sítě.<sup>263</sup> Humprecht Jan hrabě Černín z Chudenic zemřel ve věku 54 let roku 1682 na kosmonoském zámku. Pochován je, stejně jako jeho prastrýc Heřman, v chrámu svatého Zikmunda v dómu svatého Víta. Ovšem jeho srdce je na vlastní přání uchováno v kosmonoském kostele.<sup>264</sup>

Jedna důležitá věc z Humprechtova života byla záměrně vynechána, jelikož jí autor předkládané práce chtěl věnovat více prostoru. V roce 1678 koupil od svých zchudlých a zadlužených příbuzných chudenicke panství.<sup>265</sup> Zprvu to může působit jako banální koupě, ale v tento moment by autor chtěl stručně připomenout význam Chudenic pro rodinu Černínů. Chudenice jsou místem, které Černínové označují za svou kolébku. Od nepaměti byly v držení chudenicke větve rodu. Se zámek je spojováno i několik rodových legend a nikdy nepřešel do vlastnictví jiného rodu.<sup>266</sup> Ještě za života bratrů Humprechta a Jana Černína na přelomu 16. a 17. století patřily Chudenice mezi nejvýznamnější a nejdůležitější černínskou državu. Důležitým rokem pro Chudenice byl rok 1592, kdy byly díky snaze Humprechta, za cílem

---

<sup>259</sup> Ulrike SEEGER, *Dekorationsentwürfe von Carlo Lurago für Schloss Náchod unter Fürst Ottavio Piccolomini*, Zeitschrift für Kunstgeschichte 70, 2007, s. 89-112.

<sup>260</sup> J. KUBEŠ, *Reprezentační funkce*, s. 145.

<sup>261</sup> Z. HOJDA – E. CHODĚJOVSKÁ, *Heřman*, s. 59.

<sup>262</sup> Tamtéž, s. 61. Více o Černínském paláci Vilém LORENC – Karel TRÍSKA, *Černínský palác v Praze*, Praha 1980, Mojmír HORYNA – Pavel ZAHRADNÍK – Pavel PREISS, *Černínský palác v Praze*, Praha 2001 a Johann Joseph MORPER, *Das Czerninpalais in Prag*, Prag 1940.

<sup>263</sup> J. KUBEŠ, *Reprezentační funkce*, s. 123.

<sup>264</sup> J. PEKAŘ, *Kniha*, s. 123.

<sup>265</sup> K. TRÍSKA, *Vývoj*, s. 365.

<sup>266</sup> A. SEDLÁČEK, *Hrady*, s. 27.

zlepšení života jeho poddaných, u císaře Rudolfa II. povýšeny na městečko s právem konání několika trhů a také s vlastním novým znakem.<sup>267</sup>

Když se Humprechtův bratr Jan odtrhl od chudenické větve a založil větev nedrahovickou, která byla mnohem bohatší a úspěšnější, nastaly pro Chudenice nelehké časy. Po Humprechtovi se pánem na Chudenicích stal jeho syn Adam, který se ale zúčastnil stavovské rebelie, a proto mu hrozila konfiskace. Nakonec byl ale obvinění zproštěn a roku 1622 zemřel.<sup>268</sup> Chudenice nakonec nebyly konfiskovány, ale dopadů třicetileté války ušetřeny nebyly.

Dispozičně se chudenický zámek řadil spíše mezi ty menší.<sup>269</sup> Kromě hospodářských stavení tvořily jádro zámku panský pokoj (někdy též Andělský pokoj) a pokoj určený pro fraucimor. Vedle se nacházela Bílá komora, pod kterou byla pekárna (tou dobou pravděpodobně spojena s kuchyní), a nad ní se rozprostírala další světnice. Tyto zmíněné pokoje jsou doložené i díky inventářům a lze jim podle vybavení přiřadit význam. Po smrti Adama Černína v roce 1622 se Chudenic ujal jako poručník jeho bratr a hejtman Plzeňského kraje Jindřich Černín. Chudenický statek převzal ve zdevastovaném stavu.<sup>270</sup> Ten je zachycen v inventáři, který byl pořízen při této příležitosti pořízen. V panském pokoji a v pokoji vyhrazeného pro fraucimor byl inventarizován pouze základní nábytek, jakým byly židle, stoly nebo postele. Zajímavostí je, že vdova po Adamovi Johanka z Lokšan odmítla inventovat svůj majetek, který se nacházel v Bílé komoře. Místnost označovaná jako „*velká síň*“ byla ve zdevastovaném stavu a popsána v něm byla pouze velká skříň, která byla ovšem zcela prázdná. „*Velká světnice hořejší*“ byla rovněž ve velice zdevastovaném stavu. Nenacházelo se tam žádné vybavení ani okna. Stav a vybavení ostatních pokojů se nijak zvlášť nelišil od vybavení zbytku zámku.

Co se týče hospodářské části zámku, rovněž zde toho mnoho nebylo. Nedostatek surovin a zvěře, spojený s probíhající třicetiletou válkou, je znatelný i na zámku v Chudenicích. Například „*v ratejně*“ se nacházelo pouze patnáct slepic, sedm kachen, šest hus, stejný počet sviní, jeden kanec, pět krav, jedno tele, dva volí a dva vepři. V maštali se tou dobou vyskytovali pouze tři koně, tři klisny a jedno hříbě. Ani zbytek statku, se netěšil hojnosti, kupříkladu ovčín

---

<sup>267</sup> SOA Třeboň, pracoviště Jindřichův Hradec, Velkostatek Chudenice, inv.č. 102-241, sign. VAS 2A, kart. 182. Opis privilegia povýšení Chudenic na městečko.

<sup>268</sup> A. SEDLÁČEK, *Hrady*, s. 32-33.

<sup>269</sup> Příloha č. 8. Plán chudenického zámku. Panský pokoj – 1, pokoj pro fraucimor – 3, Bílá komora se světnicemi – 5 a velká síň se světnicí – 8.

<sup>270</sup> S. NOVÁKOVÁ, *Příspěvek*, s. 17.

byl zcela pustý a prázdný a okolní vsi byly v podobném stavu. Tvrz Věckovice byla vydrancována a vše bylo poničeno.<sup>271</sup>

Jindřich Černín se vypleněného statku ujal a opatrně jej spravoval. Poručenství trvalo do roku 1629, kdy nejstarší Adamův syn Děpolt Protiva, který v roce 1644 působil jako hejtman Plzeňského kraje,<sup>272</sup> dosáhl dostatečného věku a na chudenickém statku začal hospodařit on.<sup>273</sup> Při příležitosti předání statku do rukou Děpolta byl následujícího roku sepsán další inventář, na kterém lze zhodnotit hospodaření Jindřicha Černína. Při srovnání těchto dvou inventářů je na první pohled patrné, že se Jindřich, jakožto správce zámku, osvědčil. Vybavení pokojů se zlepšilo co do počtu, tak i do kvality. Například v panském pokoji se nacházela zelená lóže, dřevěný stůl a pět stoliček. I v pokoji pro fraucimor bylo možno nalézt postel s nebesy, okrouhlou tabuli, dvě stoličky, jedny necky a jednu truhlu bez specifického využití. Vylepšení stavu se týkalo i osobních věcí. Například v almarách se nacházel velký počet šatů a doplňků. Jindřichovi se podařil rozmnožit také stav hospodářských zvířat, který byl ještě v roce 1622 velice žalostný. Nyní statek disponoval 85 slepicemi, 60 husami, 22 sviněmi a 20 prasaty. V maštali vzrostl počet zvířat na 28 krav, dva býky, čtyři telata a jedenáct jalovic. A na rozdíl od roku 1622 se o osm let později se v Chudenicích nachází 200 kusů ovčího dobytka. Další rozdíl byl i v přítomnosti stříbrných věcí, ať už se jednalo o lžičky, kterých bylo na zámku 23, nebo o čtyři stříbrné truhličky potažené kůží.<sup>274</sup>

Poslední inventář panství Chudenice, který měl autor práce k dispozici, pochází z roku 1641, tedy rok po smrti Jindřicha Černína. Na jeho základě lze konstatovat, že se stav panství nijak zvlášť nelišil od roku 1630. Rozdíl je ovšem ve struktuře inventáře. Zatímco v případě předchozích dvou soupisů byl majetek inventarizován podle jednotlivých pokojů, v roce 1641 se vše spojilo dohromady pod jednotným označením „v zámku“. Vybavení pokojů zůstalo víceméně stejné, stav dobytka se taktéž nijak zásadně nerozcházel s počty z roku 1630. Významnější změna nastala v počtu stříbrných věcí. Kromě lžiček přibýlo i další stříbrné vybavení v podobě 24 talířů, jedné konvičky, tří velkých konvic, tří svícňů a dvou slánek.<sup>275</sup>

---

<sup>271</sup> Národní archiv Praha (dále NA), Fideikomisní spisy, inv. č. 156, sign. VII E 54, kart. 1172. (inventář panství Chudenice z roku 1622)

<sup>272</sup> H. SEDLÁČKOVÁ, *Krajští hejtmané*, s. 286.

<sup>273</sup> A. SEDLÁČEK, *Hrady*, s. 33.

<sup>274</sup> NA Praha, Fideikomisní spisy, inv. č. 156, sign. VII E 54, kart. 1172. (inventář panství Chudenice z roku 1630)

<sup>275</sup> Tamtéž. (inventář panství Chudenice z roku 1641)

Na tomto místě je vhodné připomenout, že se Chudenice stále nacházely v držení chudenické větve rodu Černínů, pro kterou plnily funkci hlavního správního i reprezentačního sídla.

Děpolt Protiva Černín zemřel v roce 1660, ale jelikož všichni tři jeho synové byli tou dobou nezletilí, byla jim stanovena poručnice v osobě jejich matky a vdovy po Děpoltovi Anny Mandalény Hrzanové z Harasova. Během poručenství byla získána polovina panství Švihova. Když došlo na dělení majetku mezi bratry, Adam Jindřich dostal polovinu švihovského panství a Chudenice byly rozděleny mezi bratry Jana Heřmana a Františka Maxmiliána. František ale již v roce 1666 prodal svou chudenickou část bratru Janovi, a tak měly Chudenice po krátké pauze opět jednoho majitele. Avšak Jan nepatřil k nejlepším hospodářům a panství zadlužil takovým způsobem, že v roce 1673 bylo zemským soudem nařízeno, aby chudenické panství bylo vydraženo. To se mělo stát majetkem Arnošta Vojtěcha svobodného pána z Račina.<sup>276</sup> Když se o této koupi dozvěděl Humprecht Jan, vzpomněl si na odkaz svého prastrýce Heřmana, který ve své poslední vůli zakázal, aby Chudenice vlastnil jiný rod než černínský. Panství koupil za odhadní cenu necelých 32 000 kop míšeňských grošů.<sup>277</sup> Chudenice tak přešly nedrahovické větvi a rodinné dědictví bylo zachráněno. Chudenice hrály, a doposud sehrávají, velice důležitou roli pro rodinu Černínů, a tak, jakožto jejich prastaré sídlo s odkazem na předky a tradice, bylo po staletí jejich reprezentativním sídlem. Koupi Chudenic zároveň Humprecht dovršil v rámci rezidenční sítě onu pomyslnou spojnici mezi Vídní a západními Čechami.<sup>278</sup>

---

<sup>276</sup> A. SEDLÁČEK, *Hrady*, s. 34.

<sup>277</sup> S. NOVÁKOVÁ, *Příspěvek*, s. 18.

<sup>278</sup> Příloha č. 7.



## 5. Heřman Jakub Černín z Chudenic

Humprecht Jan Černín z Chudenic po sobě zanechal dva syny. Starší se jmenoval Heřman Jakub a mladším byl Tomáš Zacheus. A byl to první jmenovaný Černín, který se stal dědicem rozsáhlého rodového majetku nedrahovické větve Černínů z Chudenic.<sup>279</sup> Heřman Jakub se narodil 25. července roku 1659 a své dětství strávil po boku svého bratra, s nímž vystudoval jezuitské gymnázium na Novém Městě pražském. Po jeho ukončení ještě absolvovali řadu šlechtických cvičení, jakými byly například šerm, počty, geometrie, italština nebo geografie, která nepatřila mezi silné stránky mladých šlechticů.<sup>280</sup>

Mezi lety 1678 a 1682 Heřman Jakub podnikl, jak už u mladých šlechticů v době baroka bylo zvykem, kavalírskou cestu po Evropě. Zřizovateli těchto cest byli nejčastěji rodiče nebo poručníci mladých šlechticů, kteří jim cestu zorganizovali a financovali.<sup>281</sup> Důraz se kladl především na znalost cizích jazyků, které si měli kavalíři během cesty osvojit natolik, aby byli schopni v daném jazyce hovořit na úrovni o jakémkoliv tématu. Jakýmsi itinerářem cesty byl deník, který si mladí šlechtici vedli jako „důkaz“ o splnění programu. Nebylo výjimkou, že byl takový deník psán více jazyky, jako nástroj k procvičení dané řeči.<sup>282</sup> Ukázkovým příkladem je deník Heřmana Jakuba, který během své nezvykle dlouhé cesty navštívil nespočet míst ve Svaté říši římské, Francii, Itálii, Španělsku a Portugalsku, a zápisky z každé z těchto zemí jsou vedeny jejím jazykem. Heřmanův deník se zachoval celý a je velice podrobně zpracován, a proto lze jeho cestu dokonale zmapovat.<sup>283</sup>

Po návratu ze svých cest po Evropě Heřman Jakub zdědil rodový fideikomis po svém otci. Heřman Jakub neváhal, a ještě v témže roce přikoupil Cvrčovice s panským dvorem a vesnicemi Podolankou a Kostomlátkami za cenu 29 000 zlatých od Anny Barbory de Wallmerod.<sup>284</sup> Zakoupené statky pak připojil k vinořskému panství a tamní tvrz začal přestavovat na barokní zámek. Vytvořil tak předměstské sídlo s rozlehlým panstvím, které zkompletovalo městskou část Černínovy rezidenční sítě.<sup>285</sup> V té době se často zdržoval ve Vídni u dvora, jelikož se zde ucházel o Marii Josefu Slavatovou, nejstarší dceru hraběte Jana Jiřího Jáchyma Slavaty, který byl jedním z nejvýše postavených mužů v Čechách a ke konci života

---

<sup>279</sup> K. TRÍSKA, *Vývoj*, s. 367.

<sup>280</sup> Z. HOJDA – E. CHODĚJOVSKÁ, *Heřman*, s. 66-67.

<sup>281</sup> Jiří KUBEŠ, *Náročné dospívání urozených. Kavalírské cesty české a rakouské šlechty (1620-1750)*, Pelhřimov 2013, s. 11.

<sup>282</sup> Z. HOJDA – E. CHODĚJOVSKÁ, *Heřman*, s. 28.

<sup>283</sup> P. VOKÁČOVÁ, *Příběhy*, s. 729.

<sup>284</sup> Z. HOJDA – E. CHODĚJOVSKÁ, *Heřman*, s. 89.

<sup>285</sup> J. KUBEŠ, *Reprezentační funkce*, s. 125.

zastával funkci nejvyššího hofmistra Českého království.<sup>286</sup> V roce 1686 proběhla jejich svatba, ačkoliv se hraběnce do zasnub zprvu nechtěla.<sup>287</sup> Manželé spolu vykonali cestu po Itálii, kde navštívili Loreto, Řím nebo například Benátky.<sup>288</sup> Z tohoto manželství vzešlo celkem šest potomků, ale smrt a děti k sobě v této době neměly příliš daleko, a tak se dospělosti dožili pouze dva. Prvorozená dcera Marie Markéta, budoucí choť Františka Josefa Valdštejna, a její bratr a dědic černínského dominia František Josef.<sup>289</sup> Marie Josefa zemřela roku 1708 a byla pohřbena v kostele Nanebevzetí Panny Marie v Jindřichově Hradci.<sup>290</sup> Heřman ale nezůstal dlouho sám a hned v následujícím roce se oženil Antonií Josefou Kuenburgovou, která mu porodila krátce před jeho smrtí syna Františka Antonína.<sup>291</sup>

Co se týče Heřmanovy politické kariéry, ta se může jevit jako pohádková. Začala ve Vídni, kde byl od roku 1686 po dobu tří let členem říšské dvorské rady. V této funkci ho nahradil jeho mladší bratr Tomáš a poté se Heřman přesunul do Čech.<sup>292</sup> V zemských úřadech navázal Heřman Jakub na své předky Humprechta Jana i Heřmana Černína a v roce 1689 se stal nejvyšším maršálkem a zároveň zastával i funkci místodržícího.<sup>293</sup> Na rozkvět jeho politické kariéry mělo bezpochyby vliv i přátelství jeho otce Humprechta s císařem Leopoldem I.<sup>294</sup> Důkazem projevu loajality vůči císaři byla i jeho diplomatická mise ke dvoru polského krále Jana III. Sobieského, kde měl za úkol koordinovat protitureckou politiku obou mocností. Pro šlechtice Heřmanova postavení nebyla tato mise nijak zvlášť lukrativní nabídkou, ale přesto ji přijal.<sup>295</sup>

---

<sup>286</sup> Tamtéž, s. 69-70.

<sup>287</sup> Josef HRDLIČKA (ed.), *Autobiografie Jana Nikodéma Mařana Bohdaneckého z Hodkova*, České Budějovice 2003, s. 184. „Dne 29. října vyjevila se láska a náchylnost Jeho Milosti pana Heřmana staršího hraběte Černína, pána nade všechny jiné bohatého, k naší nejstarší slečně hraběcí Josephy, což ihned také podstatou takovou Jeho Milosti hraběcí Excelence oboum vzácným rodičům predneseno, že můj milostivý consensus ihned k tomu spojití ráčili. Z strany pak Její Milosti panny slečny šla věc něco trsnatěji, neb se z počátku žádnou věcí k manželství rezervovati nechtěla, ač potom dále vážnými důvody přemožena, vůli svou vysoce urozeným rodičům odevzdala a dne 10. měsíce Novembris aneb listopadu témuž panu hraběti staršímu Černínovi veřejně s obyčejnými ceremoniemi a slavností se zasnoubila. Svatba pak do příštího masopustu odložena.“

<sup>288</sup> Z. HOJDA – E. CHODĚJOVSKÁ, *Heřman*, s. 74.

<sup>289</sup> Tamtéž, s. 77.

<sup>290</sup> František TEPLÝ, *Dějiny města Jindřichova Hradce I/4*, Jindřichův Hradec 1936, s. 33.

<sup>291</sup> Z. HOJDA – E. CHODĚJOVSKÁ, *Heřman*, s. 79.

<sup>292</sup> Tamtéž.

<sup>293</sup> Tamtéž, s. 80.

<sup>294</sup> Z. KALISTA, *Mládí*, s. 268.

<sup>295</sup> J. KUBEŠ, *Trnitá cesta*, s. 214.

Jak zmínila v dopisech Heřmanova první manželka Marie Josefa Slavatová, Heřman Jakub se těšil nesmírnému bohatství. A ve střetu těchto okolností byl i císař Leopold I. rád, že si Heřmana držel blízko u sebe. Ten totiž panovníkovi velkoryse půjčoval nemalé částky. Mezi lety 1700–1722 měli Černínové poskytnout císaři asi 3,75 milionů zlatých.<sup>296</sup> Přestože vztah Černína a císaře Josefa I. nebyl nijak zvlášť vřelý,<sup>297</sup> byl na jeho dvoře Heřman Jakub uznáván jako finanční specialista, a proto byl v roce 1709 přizván do komise, která se zabývala hospodářskou politikou. V této komisi zastupoval český panský stav.<sup>298</sup> Od roku 1700 zastával úřad nejvyššího hofmistra Království českého.<sup>299</sup> Tuto funkci držel až do roku 1704, kdy dosáhl nejvyššího dosažitelného zemského úřadu, a to funkce nejvyššího purkrabího, který zastával až do své smrti roku 1710.<sup>300</sup>

Heřman Jakub Černín zdědil rozsáhlé černínské dominium, které se rozkládalo na území hned několika českých krajů. I v tomto ohledu šel ve šlépějích svého otce a prastrýce a černínské državy značně rozšířil. V roce 1687 odkoupil od císaře Mělník, který měli Černínové v zástavě již od roku 1646. V roce 1694 přikoupil Heřman od Berků z Dubé ještě Mělnické Vtelnno, jehož tvrz již touto dobou pravděpodobně nestála.<sup>301</sup> Na zámku v Mělníku Heřman často pobýval a mezi lety 1694–1702 zde sídlila černínská kancelář. Hospodářská správa a vrchní úřad tam sídlily až do roku 1704.<sup>302</sup> Mělník tedy sloužil jako sídlo se správní funkcí nad celou rezidenční sítí. Přesun těchto úřadů do Černínského paláce v Praze vyplýval ze jmenování Heřmana Jakuba nejvyšším purkrabím, jehož přítomnost v hlavním zemském městě byla žádoucí. Na Mělníku pobýval Heřman Jakub tak často, že si kousek odtud v Hoříně nechal postavit rekreační komplex, který se skládal z loveckého zámku, zahrady, stájí a jízdního. Výstavba probíhala mezi lety 1696–1709 podle návrhu architekta Domenica Bossiho.<sup>303</sup> Celý komplex sloužil Heřmanu Jakubovi jako odpočinkové sídlo. Důležitým rokem pro Heřmana byl rok 1691. V tomto roce zemřel František Leopold Vilém jakožto poslední mužský potomek rodu Slavatů. Jindřichův Hradec byl od počátku určený Heřmanově manželce Marii Josefě,

---

<sup>296</sup> Z. HOJDA – E. CHODĚJOVSKÁ, *Heřman*, s. 81–82.

<sup>297</sup> Aleš VALENTA, *Lesk a bída barokní aristokracie*, Hradec Králové 2011, s. 198.

<sup>298</sup> Valentin URFUS, *Císař Josef I. Nekorunovaný Habsburk na českém trůně*, Praha 2004, s. 99.

<sup>299</sup> Z. HOJDA – E. CHODĚJOVSKÁ, *Heřman*, s. 84.

<sup>300</sup> J. PEKAŘ, *Kniha*, s. 123.

<sup>301</sup> R. ANDĚL, *Hrady*, s. 303.

<sup>302</sup> K. TRÍSKA, *Vývoj*, s. 369.

<sup>303</sup> Z. HOJDA – E. CHODĚJOVSKÁ, *Heřman*, s. 91. Více k architektovi v Pavel VLČEK (ed.), *Encyklopedie architektů, stavitelů, zedníků a kameníků v Čechách*, Praha 2004, s. 77, heslo Domencio Bossi.

kteřá vřak musela vykoupit podíl jejíř sester a sama se ujala vlastnictví celého jindřichohradeckého panství, jehoř správu v plném rozsahu převedla na svého manřela.<sup>304</sup> Tím se dostal Jindřichův Hradec do držení pánů Černínů z Chudenic. I když Heřman Jakub na Jindřichově Hradci často nepobýval,<sup>305</sup> v budoucnu se panství stalo hlavní rezidencí rodu.

V roce 1698 Heřman odprodal od chudenického panství svému příbuznému Osvračín a Radonice za 30 000 zlatých.<sup>306</sup> V roce 1709 koupil a následně připojil Heřman ke Krásnému dvoru statky Blřany, Sřem a Malou Černoc, a tím dosáhly državy Černínů v Žateckém kraji svého maxima. Tyto statky odkoupil Černín od Václava Ferdinanda Libštejnského z Kolovrat, když ke kupní ceně 85 762 zlatých přidal Heřman navrch ještě 20 000 zlatých.<sup>307</sup> Jeřtě před svou smrtí v roce 1710 koupil od pánů z Wildenfelsu statek Chocomyšl v Plzeňském kraji nedaleko Chudenic.<sup>308</sup>

Stejně jako jeho otec i Heřman Jakub se podílel na záchraně rodinného dědictví. Šlo o panství Švihov, jehoř dominantou je impozantní gotický hrad.<sup>309</sup> Humprecht Černín v roce 1598 odkoupil Švihov od Švihovských z Rýzmběrka a od té doby byl Švihov v držení chudenické větve rodu Černínů. Během třicetileté války se stal Švihov nejednou terčem běsnění švédských posádek a na jeho stavu se to pochopitelně projevilo.<sup>310</sup>

Když se v roce 1657 ujala poručnictví nad nezletilými potomky Jindřicha Černína Sylvie Kateřina Černínová z Millesimo, byl sepsán inventář statku. Tehdejší stav hradu byl velice špatný a rovněž interiér nedisponoval nijak zajímavým vybavením. Vybavení hlavních pokojů, kterými byly panský pokoj a pokoj pro fraucimor, bylo velice strohé a nebylo zde nic zajímavého. Například v místnosti označované jako „*světnice našeho pána*“ se nacházel pouze stůl, menší stoleček, prázdná postel s nebesy a čtyři stoličky. V ostatních pokojích mělo místo podobné vybavení, například cínový svícen, měděný kotlík nebo stříbrná truhlička. V místnosti pojmenované jako „*sklep vedle fraucimoru*“ se nacházelo rozmanitější vybavení. Šlo například o klobouk, pár bot, ale rovněž i o jednu karabinu, pár pistolí a cínové umyvadlo, konvičku a lahev. V kuchyni se nacházelo nejrůznější cínové a občas i měděné vybavení. Již v této době byl hrad využíván především k hospodářským účelům. Stav dobytka, vybavení a zásoby

---

<sup>304</sup> F. TEPLÝ, *Dějiny*, s. 9-11.

<sup>305</sup> Z. HOJDA – E. CHODĚJOVSKÁ, *Heřman*, s. 93.

<sup>306</sup> Tamtéž, s. 90.

<sup>307</sup> Tamtéž, s. 95.

<sup>308</sup> K. TRÍSKA, *Vývoj*, s. 367.

<sup>309</sup> Příloha č. 9. Plán hradu Švihova. Panský pokoj – 19, Fraucimor + malovaná světnice se sklepem – 20, Pokoj č. 17, Kuchyň – 15, Mařtal – 6, Pivovar + sladovna – 5.

<sup>310</sup> A. SEDLÁČEK, *Hrady*, s. 20.

v pivovaru tuto skutečnost potvrzují.<sup>311</sup> Stav hradu byl natolik kritický, že se začalo uvažovat i o jeho demolici. K této myšlence přispěl i fakt, že se císař obával, aby při eventuálním pádu cizího vojska hrad nepadl do jeho držení. V roce 1658 se začal švihovský hrad bourat. Hraběnka Sylvie, spolu s apelem Humprechta Jana, který byl císaři na blízku, dokázala v roce 1660 demolici zastavit. Hrad tak přišel pouze o část opevnění a Zlatou baštu.<sup>312</sup> Kvůli kritickému stavu hradu a vyčerpání statku třicetiletou válkou se Švihov stal hospodářským sídlem. Důkazem toho je inventář z roku 1666, ve kterém chybí popsání některých dříve zmiňovaných pokojů. Naopak zde byla inventarizovaná kancelář, o které není v předchozím inventáři zmínka. V té se nacházely dřevěný stůl, jedna stolička a velká almara s několika zásuvkami. Kancelář zřejmě také sloužila jako sklad zbraní, jelikož zde byli kord s křížovým symbolem a tři páry dlouhých pistolí s příslušenstvím. Situace ohledně stavu hospodářských stavení a dobytka byla příznivější. Buď se nezměnila, nebo se počty vybavení či zvířat zvýšily.<sup>313</sup>

Švihov dál chátral, pustl a byl stále více zadlužený. Po smrti Františka Maxmiliána Černína v roce 1699 ho spravoval jeho syn Jan Václav, od kterého celé zadlužené panství koupil roku 1700 Heřman Jakub Černín, který připojil švihovské panství k chudenickému pod nedrahovickou větev rodu Černínů z Chudenic.<sup>314</sup> Vzhledem k velikosti švihovského panství a hospodářských dispozic hradu je možné, že se Švihov stal jedním z hlavních hospodářských sídel na chudenickém panství. Zároveň se ale nesmí zapomínat ani na historickou spojitost mezi Švihovem a Černíny z Chudenic. I v tomto ohledu byl pro rod cenný.

Heřman Jakub Černín zemřel náhle v roce 1710. Místem jeho posledního odpočinku se rovněž stala rodinná hrobka Černínů v kapli sv. Zikmunda v katedrále sv. Víta, kde spočinul po boku svého otce Humprechta Jana a svého prastrýce Heřmana Černína z Chudenic.<sup>315</sup> Zanechal po sobě dva nezletilé syny, a proto byla poručnická vláda svěřena sestře staršího z bratrů Markétě a jejímu manželovi Františku Josefu Valdštejnovi.<sup>316</sup>

Období jejich poručnictví není možné označit za úspěšné. Poručnická vláda skupovala panství na chudenicku ve velkém. V roce 1711 koupila od Adama Maxmiliána Innocence statek Srbice, které byly jeho hlavním sídlem. Z inventáře pořízeného roku 1708 lze soudit, že zámek

---

<sup>311</sup> NA Praha, Fideikomisní spisy, inv. č. 156, sign. VII E 54, kart. 1172. (inventář panství Švihov z roku 1657)

<sup>312</sup> A. SEDLÁČEK, *Hrady IX*, s. 20-21.

<sup>313</sup> NA Praha, Fideikomisní spisy, inv. č. 156, sign. VII E 54, kart. 1172 (inventář panství Švihov z roku 1666)

<sup>314</sup> Z. HOJDA – E. CHODĚJOVSKÁ, *Heřman*, s. 89.

<sup>315</sup> Tamtéž, s. 101.

<sup>316</sup> J. PEKAŘ, *Kniha*, s. 123.

byl reprezentačním sídlem tohoto šlechtice. Na zámku se kromě slušně vybavených pokojů nacházela rovněž knihovna, ve které bylo možno nalézt přes 120 titulů. Jednalo se o české i latinské knihy. Bylo zde možno nalézt například lékařskou knihu od doktora Jana Koppa, česky psanou knihu obsahující soupis všech sídel Království českého, česky psané zřízení zemské a knihu od Joana Jacoba de Weingartena A codex Fernandes Leopoldinus. K další vybavení patřila například sbírka zbraní, ve které se nacházela například jedna stříbrem obitá puška, dvě obyčejné pušky, pár pistolí, mosazí obitá šavle, jeden obyčejný kord, jeden stříbrem vykládaný kord a tři muškety.<sup>317</sup> Po připojení k chudenickému panství zámek přestal fungovat jako panské sídlo a začal pomalu pustnout.<sup>318</sup> Na tomto příkladu lze demonstrovat upadající tendenci černínských panství a sídel, jejímž důvodem bylo nakupování statků a sídel ve velkém, ale neschopnost jejich správy a údržby.

Další koupí poručnické vlády bylo zadlužené panství Kanice, které odkoupila v roce 1713 od Františka z Kampionu za 55 000 zlatých.<sup>319</sup> O dva roky později koupila od stejného šlechtice statek s tvrzí Mezholezy, které v roce 1720 František Josef Černín natrvalo připojil k chudenickému panství.<sup>320</sup> Celkově byly mezi lety 1712 až 1716 zakoupeny rovněž statky Dobříkov, Dlažov, Spůle, Smržovice, Slavíkovice, které se rovněž v roce 1720 staly součástí chudenického panství. V této době dosáhla Černínská država svého největšího rozsahu.<sup>321</sup> František Josef Černín, syn Heřmana Jakuba, se ujal dědictví svého otce v roce 1718, když bylo velice zadlužené. Hospodářství se nedařilo, zámky byly zanedbávané a finančních prostředků již také mnoho nezbylo.<sup>322</sup> Nezkušený Černín panství stále dál zadlužoval, a tak začal pozvolný úpadek jedné z nejbohatší a nejmocnější šlechtické rodiny, pánů Černínů z Chudenic.

---

<sup>317</sup> NA Praha, Fideikomisní spisy, inv. č. 71, sign. VII E 54, kart. 574.

<sup>318</sup> M. BĚLOHLÁVEK, *Hrady*, s. 316.

<sup>319</sup> M. BĚLOHLÁVEK, *Hrady*, s. 127.

<sup>320</sup> Tamtéž, s. 211.

<sup>321</sup> K. TŘÍSKA, *Vývoj*, s. 370.

<sup>322</sup> J. PEKAŘ, *Kniha*, s. 123.

## 6. Závěr

Záměrem předkládané práce bylo shrnout a přiblížit dějiny šlechtického rodu Černínů z Chudenic, se zaměřením na jejich rezidenční síť na přelomu 17. a 18. století. V úvodu práce autor představil stěžejní historické práce a prameny, o které se během psaní opíral. Zároveň v něm přiblížil téma rezidenčních sítí. Vysvětlil, jaké jsou aspekty k jejímu vybudování, jakým způsobem se spravuje a jaké je, v jejím rámci, využití jednotlivých sídel.

V úvodní kapitole je popsán stručný vývoj rodu, počínaje jeho rozrodem a společnými předky s pány z Rýzemberka. Přes Černína, který se účastnil přemyslovských bojů o trůn a jeho bratra Drslava, se výklad dostal k prvnímu velkému dělení černínského rodu. Díky Drslavovým synům se rod rozdělil na radnickou, tasnovickou a chudenickou větev. Autorem více sledovaní bratři byli Humprecht a Jan, který byl zakladatelem nedrahovické větve rodu, jež se posléze ukázala být tou nejúspěšnější. Důležitým a zlomovým obdobím v dějinách rodu Černínů bylo bezesporu období českého stavovského povstání, ve kterém každý z Janových synů sehrál odlišnou roli. Přestože byli Diviš, Humprecht i Heřman bratři, každý se vydal v této nejisté době vlastní cestou. Zatímco Diviš byl po skončení stavovské rebelie odsouzen a popraven na Staroměstském náměstí, Humprecht byl, i díky přimluvě svého mladšího bratra, zbaven všech obvinění, přestože byl členem direktoria.

Nejmladšímu z bratrů Heřmanovi je věnována další kapitola, jelikož to byl právě on, kdo stál za vzestupem černínského rodu. Díky své loajalitě k habsburskému domu patřil k těm šlechticům, kteří se svezli na vlně pobělohorských konfiskací. Byly to právě výhodné nákupy konfiskátů, které položily základ rozsáhlého černínského dominia. Heřman, který plnil například roli velvyslance v Turecku nebo zastával úřad nejvyššího zemského hofmistra, stál rovněž u vzniku rodového fideikomisu.

Jelikož Heřman zemřel bezdětný, za svého nástupce si vybral svého prasynovce Humprechta Jana. Ten bývá často označován za typického barokního kavalíra. Mohla za to jeho touha po vzdělání i jeho cesty do kolébky renesance, kde během svého působení jako velvyslanec založil černínskou sbírku obrazů, kterou později převezl do Prahy. Humprecht na rozdíl od Heřmana vyvíjel i vlastní stavební aktivity. Jejich příkladem je zámek Humprecht nebo položení základů Černínského paláce v Praze. Pokračoval rovněž úspěšně ve šlépějích svého prastrýce a postaral se o další expanzi pozemkových držav svého rodu, přikoupením dalších sídel. Jeho nákupy nebyly vždy motivovány pouze výhodnou nabídkou, ale zřejmě i lepším propojením svých sídel v rámci celé sítě. Za pomoci inventářů panství Chudenic z let 1622, 1630 a 1641 byly, jakožto prastaré sídlo rodu, zařazeny do černínské rezidenční sítě.

Dědicem černínského fideikomisu se po smrti Humprechta stal jeho starší syn Heřman Jakub. Ten v mládí vykonal pozoruhodně dlouhou kavalírskou cestu a během svého působení u dvora dosáhl až na funkci nejvyššího purkrabího, což se do té doby žádnému jeho předchůdci nepodařilo. Heřman Jakub koupí několika dalších sídel dovršil rodovou rezidenční síť v 17. století. Jako v případě Chudenic bylo na základě inventářů z let 1657 a 1666 zařazeno do černínské rezidenční sítě i panství Švihov. Po jeho nečekané smrti byla ustanovena poručnická vláda, jelikož oba jeho synové byli ještě nezletilí. Během této vlády dosáhla černínská majetková držba svého největšího rozmachu. Bylo to způsobeno především nerozvážným nakupováním dalších sídel, aniž by byli schopni zajistit jejich správu a údržbu. Díky rostoucímu se zadlužení rodu na počátku 18. století nastal postupný úpadek majetku a významu rodu Černínů z Chudenic.



## 7. Bibliografie

### Prameny nevydané:

*Národní archiv*

Fideikomisní spisy

inv. č. 71, sign. VII E 54, kart. 574.

inv. č. 156, sign. VII E 54, kart. 1172. (inventáře panství Chudenice z let 1622, 1630, 1641 a panství Švihov z let 1657 a 1666).

Stará manipulace

inv. č. 1605, sign. K 26/2, kart. 1134.

*Státní oblastní archiv Třeboň, oddělení Jindřichův Hradec*

Rodinný archiv Černínů

kart. 761.

Velkostatek Chudenice

inv.č. 102-241, sign. VAS 2A, kart. 182.

### Prameny vydané:

BUSINSKÁ Helena (ed.), *Bohuslav Balbín. Krásky a bohatství české země*, Praha 1986.

HOJDA Zdeněk – CHODĚJOVSKÁ Eva (edd.), *Heřman Jakub Černín na cestě za Alpy a Pyreneje I. Kavalírská cesta českého šlechtice do německých zemí, Itálie, Francie, Španělska a Portugalska*, Praha 2014.

HRDLIČKA Josef (ed.), *Autobiografie Jana Nikodéma Mařana Bohdaneckého z Hodkova*, České Budějovice 2003.

KALISTA Zdeněk (ed.), *Korespondence Zuzany Černínové z Harasova a jejím synem Humprechtem Janem Černínem z Chudenic*, Praha 1941.

KALISTA Zdeněk (ed.), *Korespondence císaře Leopolda I. s Humprechtem Janem Černínem z Chudenic I*, Praha 1936.

KRÁL Pavel (ed.), *Mezi životem a smrtí. Testamenty české šlechty v letech 1550 až 1650*, České Budějovice 2002.

MAREK Pavel (ed.), *Svědectví o ztrátě starého světa. Manželská korespondence Zdeňka Vojtěcha Popela z Lobkovic a Polyxeny Lobkovicové z Pernštejna*, České Budějovice 2005.

PEŠÁK Václav (ed.), *Berní rejstříky z roku 1544 a 1620*, Praha 1953.

TISCHER František (ed.), *Dopisy Sylvie hrab. Černínové, rozené Caretto – Millesimovy, s chotěm jejím Heřmanem hrab. Černínem z Chudenic z let 1635-1651*, Věstník Královské české společnosti, 1908, s. 1-108.

## **Literatura:**

ANDĚL Rudolf, *Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku III*, Praha 1984.

BALCÁREK Pavel, *Kardinál František z Ditrichštejna (1570-1636)*, Kroměříž 1990.

BĚLOHLÁVEK Miroslav, *Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku IV*, Praha 1985.

BENEŠ Petr Regalát – HLAVÁČEK Petr – STERNECK Tomáš, *Čtrnáct mučedníků pražských: vpád Pasovských a závěr vlády Rudolfa II.*, Praha 2014.

BÍLEK Tomáš Václav, *Dějiny konfiskací v Čechách po r. 1618 I.*, Praha 1882.

BOROVÍČKA Josef, *Pád Želinského: obsazení nejvyšších zemských úřadů v Čechách v letech 1597–1599*, Český časopis historický 28, 1922, s. 277-304.

BŮŽEK Václav – HRDLÍČKA Josef – KRÁL Pavel – VYBÍRAL Zdeněk, *Věk urozených. Šlechta v českých zemích na prahu novověku*, Praha-Litomyšl 2002.

BŮŽEK Václav – MAREK Pavel, *Smrt Rudolfa II.*, Praha 2015.

BŮŽEK Václav, *Nižší šlechta v politickém systému a kultuře předbělohorských Čech*, Praha 1996.

BŮŽEK Václav, *Rytíři renesančních Čech*, Praha 1995.

ČECHURA Jaroslav, *Černínové versus Kysibelští*, Praha 2003.

ČERNUŠÁK Tomáš – MAREK Pavel, *Gesandte und Klienten: päpstliche und spanische Diplomaten im Umfeld von Kaiser Rudolf II.*, Berlin 2020.

ČERNUŠÁK Tomáš a kol., *Papežství a české země v tisíciletých dějinách*, Praha 2017.

ČERNUŠÁK Tomáš, *Všední život papežských nunciů u rudolfínského dvora*, Praha 2017.

ČORNEJOVÁ Ivana – KAŠE Jiří – MIKULEC Jiří – VLNAS Vít, *Velké dějiny země Koruny české VIII*, Praha 2008.

ČORNEJOVÁ Ivana, *Tovaryšstvo Ježíšovo, jezuité v Čechách*, Praha 2002.

DUBY Georges, *Dějiny Francie od počátků po současnost*, Praha 2003.

EVANS Robert John Weston, *Rudolf II. a jeho svět. Myšlení a kultura ve střední Evropě 1576-1612*, Praha 1997.

- HAJNÁ Milena, *Dvě diplomatické mise Heřmana Černína z Chudenic a turecký stan*, in: PAVELEC Petr – GAŽI Martin – HAJNÁ Milena (edd.), *Ve znamení Merkura. Šlechta v českých zemích v evropské diplomacii*, České Budějovice 2020, s. 256-281.
- HAUSENBLASOVÁ Jaroslava, *Der Hof Kaiser Rudolfs II.*, Prag 2002.
- HENGERER Mark, *Kaiserhof und Adel in der Mitte des 17. Jahrhunderts. Eine Kommunikations-geschichte der Macht in der Vormoderne*, Konstanz 2004.
- HOJDA Zdeněk, *Rezidence české šlechty v baroku. Několik tezí*, in: BOBKOVÁ Lenka (ed.), *Život na šlechtickém sídle v XVI.-XVIII. století*, Ústí nad Labem 1994, s. 161-188.
- HOJDA Zdeněk – HORYNA Mojmír, *Zámek a palác. Barokní aristokracie v čase proměn*, in: VLNAS Vít (ed.), *Sláva barokní Čechie: umění, kultura a společnost 17. a 18. století*, Praha 2001.
- HOLEC František, *Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku VII*, Praha 1988.
- HORYNA Mojmír – ZAHRADNÍK Pavel – PREISS Pavel, *Černínský palác v Praze*, Praha 2001.
- HORYNA Mojmír, *Valdštejnský palác v Praze*, Praha 2002.
- HOŘOVSKÝ Jan Rosacius, *Koruna neuvadlá mučedníků Božích českých. Poprava českých pánů na Staroměstském náměstí roku 1621*, Praha 1913.
- CHLUMECKÝ Petr, *Carl von Zierotin und seine Zeit: 1564-1615*, Brünn 1862.
- JANÁČEK Janáček, *Valdštejn a jeho doba*, Praha 1978.
- JANÁČEK Josef, *Rudolf II. a jeho doba*, Praha 2014.
- KALISTA Zdeněk, *Cesta po českých hradech a zámcích aneb Mezi tím, co je, a tím, co není*, Praha 1993.
- KALISTA Zdeněk, *Diviš Černín*, *Časopis Společnosti přátel starožitností československých v Praze* 37, 1929, s. 24-55.
- KALISTA Zdeněk, *Mládí Humprechta Jana Černína z Chudenic. Zrození barokního kavalíra*, Praha 1932.
- KAPRAS Jan, *Velkostatky a fideikomisy v českém státě*. *Právnícké listy* 19, 1918, s. 32-34, 48-53, 65-72, 118-128.
- KILIÁN Jan, *Povstalci a odsouzenci: osudy 27 obětí staroměstské exekuce*, Praha 2021.
- KLÍMA David, *Černínové z Chudenic a jejich panská sídla*, *České památky* 12, 2001, s. 18-24.
- KNOZ Tomáš, *Šlechtická paměť v uměleckém ztvárnění moravských renesančních zámků*, in: BŮŽEK Václav – KRÁL Pavel (edd.), *Paměť urozenosti*, Praha 2007, s. 23-26.

- KUBEŠ Jiří, *Náročné dospívání urozených. Kavalírské cesty české a rakouské šlechty (1620-1750)*, Pelhřimov 2013.
- KUBEŠ Jiří, *Reprezentační funkce sídel vyšší šlechty z českých zemí (1500-1740)*, České Budějovice 2005 (= disertační práce).
- KUBEŠ Jiří, *Trnitá cesta Leopolda I. za říšskou korunou. Volby a korunovace ve Svaté říši římské v raném novověku*, České Budějovice 2009.
- KURUCOVÁ Miroslava, *Výtvarné sběratelství v prostředí dvora Humprechta Jana Černína ve druhé polovině 17. století*, České Budějovice 2007 (= diplomová práce).
- LOBKOWIC František, *Zlaté rouno v zemích českých*, Praha 1991.
- LORENC Vilém – TRÍSKA Karel, *Černínský palác v Praze*, Praha 1980.
- MAREŠ Petr, *Obsazování úřadu krajského hejtmána v předbělohorském období a soupis krajských hejtmánů na základě dochovaných seznamů z let 1563/1564-1616/1617*, Praha 2009.
- MAŤA Petr, *Mezi dvorem a provincií. Šlechtičtí objednatelé maleb Carpofores a Giacoma Tencally v habsburské monarchii*, in: MÁDL Martin (ed.), *Tencalla: barokní nástěnná malba v českých zemích*, Praha 2012, s. 85-131.
- MAŤA Petr, *Soumrak venkovských rezidencí*, in: BŮŽEK Václav – KRÁL Pavel (edd.), *Aristokratické rezidence a dvory v raném novověku*, České Budějovice 1999, s. 139-162.
- MAŤA Petr, *Svět české aristokracie (1500-1700)*, Praha 2004.
- MORPER Johann Joseph, *Das Czerninpalais in Prag*, Prag 1940.
- NOVÁK Jan Bedřich, *Rudolf II. a jeho pád*, Praha 1935.
- NOVÁK Josef, *Prameny ke studiu bývalé hraběcí černínské obrazárny na Hradčanech*, *Památky archeologické* 27, 1915, s. 205-221.
- NOVÁKOVÁ Stanislava, *Příspěvek k dějinám panství Chudenice*, in: MALÁT Viktor – FROYDA Martin (edd.), *Chudenice: archeologie, dějiny, současnost*, Praha 1992, s. 17-35.
- Oliver CHALINE, *Sály předků na zámcích Království českého*, in: BŮŽEK Václav (ed.), *Šlechta raného novověku pohledem českých, francouzských a španělských historiků*, České Budějovice 2009, s. 5-21.
- Ottův slovník naučný XXI.*, Praha 1904.
- PALACKÝ František, *Dějiny národu českého v Čechách a v Moravě. Dílu 1. částka 2. Od r. 1125 do 1253*, Praha 1928.
- PÁNEK Jaroslav, *Život na šlechtickém sídle v předbělohorské době*, *Acta Universitatis Purkynianae – Studia historica I*, 1992, s. 9-27.
- PEKAŘ Josef, *Kniha o Kosti. Kus české historie*, Praha 1998.

- PETRÁŇ Josef, *Staroměstská exekuce*, Praha 1985.
- ROUBÍK František, *Královští hejtmané v městech pražských v letech 1547 až 1785*, Sborník příspěvků k dějinám hlavního města Prahy 7, 1933, s. 121-188.
- SEDLÁČEK August, *Českomoravská heraldika*, Praha 1925.
- SEDLÁČEK, August, *Hrady, zámky a tvrze království Českého IX*, Praha 1893.
- SEDLÁČKOVÁ Helena, *Krajští hejtmané v Čechách (1623) 1641-1849. Personální obsazení*, Praha 2021.
- SEEGER Ulrike, *Dekorationsentwürfe von Carlo Lurago für Schloss Náchod unter Fürst Ottavio Piccolomini*, Zeitschrift für Kunstgeschichte 70, 2007, s. 89-112.
- SLAVÍČEK Lubomír, *Barokní sběratelství v Čechách*, in: TÝŽ (ed.), *Artis pictoriae amatores*, Evropa v zrcadle pražského barokního sběratelství, Praha 1993, s. 97-130.
- SLAVÍČEK Lubomír, *Černínové jako sběratelé a podporovatelé umění*, in: TÝŽ (ed.), *Artis pictoriae amatores*, Evropa v zrcadle pražského barokního sběratelství, Praha 1993, s. 131-169.
- SMÍŠEK Rostislav, *Císařský dvůr a dvorská kariéra Ditrichštejnů a Schwarzenberků za vlády Leopolda I.*, České Budějovice 2009.
- SMÍŠEK Rostislav, *Komunikační síť knížete Ferdinanda ze Schwarzenberku na přelomu 17. a 18. století*, Theatrum historiae 9, 2011, s. 333-355.
- SOMMER Petr – TŘEŠTÍK Dušan – ŽEMLIČKA Josef (edd.), *Přemyslovci. Budování Českého státu*, Praha 2009.
- SOUČEK Martin, *Rezidenční síť Ottavia II. Piccolominiho*, České Budějovice 2022 (= diplomová práce).
- STARÝ Marek, *Rytíři přijatí do českého panského stavu v době předbělohorské*, Sborník archivních prací 60, 2010, s. 240-278.
- SVOBODA Milan, *Redernové v Čechách. Nalézání zapomenutých příběhů 16. a 17. věku*, Praha 2011.
- ŠIMŮNEK Robert, *Obraz šlechtického panství v Čechách 1500-1750*, Praha 2018.
- TEPLÝ František, *Dějiny města Jindřichova Hradce I/4*, Jindřichův Hradec 1936.
- TISCHER František, *Heřman hrabě Černín z Chudenic. Obraz ze života a činnosti jeho*, Praha 1903.
- TŘÍSKA Karel, *Hrady, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku V*, Praha 1986.
- TŘÍSKA Karel, *Vývoj Černínské ústřední správy*, Sborník archivních prací 18, 1968, č. 2, s. 363-376.

ULIČNÝ Petr a kol., *Architektura Albrechta z Valdštejna. Italská stavební kultura v Čechách v letech 1600-1635 I.*, Praha 2017.

URFUS Valentin, *Císař Josef I. Nekorunovaný Habsburk na českém trůně*, Praha 2004.

URFUS Valentin, *Rodinný fideikomis v Čechách*. Sborník historický 9, 1962, s. 193-238.

VALENTA Aleš, *Lesk a bída barokní aristokracie*, Hradec Králové 2011.

VLČEK Pavel – SOMMER Petr – FOLTÝN Dušan, *Encyklopedie českých klášterů*, Praha 1997.

VLČEK Pavel (ed.), *Encyklopedie architektů, stavitelů, zedníků a kameníků v Čechách*, Praha 2004.

VOKÁČOVÁ Petra, *Příběhy o hrdé pokoře: aristokracie českých zemí v době baroka*, Praha 2014.

ŽEMLIČKA Josef, *Přemysl Otakar I.: panovník, stát a česká společnost na prahu vrcholného feudalismu*, Praha 1990.

## 8. Seznam příloh

Příloha č. 1: Erb Černínů z Chudenic.

[https://cs.wikipedia.org/wiki/%C4%8Cern%C3%ADnov%C3%A9\\_z\\_Chudenic](https://cs.wikipedia.org/wiki/%C4%8Cern%C3%ADnov%C3%A9_z_Chudenic)

Příloha č. 2: Portrét Heřmana Černína.

[https://cs.wikipedia.org/wiki/He%C5%99man\\_%C4%8Cern%C3%ADn\\_z\\_Chudenic#cite\\_ref-28](https://cs.wikipedia.org/wiki/He%C5%99man_%C4%8Cern%C3%ADn_z_Chudenic#cite_ref-28)

Příloha č. 3: Portrét Humprechta Jana Černína.

[https://cs.wikipedia.org/wiki/Humprecht\\_Jan\\_%C4%8Cern%C3%ADn#/media/Soubor:Humprecht\\_jan\\_cernin.jpg](https://cs.wikipedia.org/wiki/Humprecht_Jan_%C4%8Cern%C3%ADn#/media/Soubor:Humprecht_jan_cernin.jpg)

Příloha č. 4: Portrét Heřmana Jakuba Černína.

[https://boleslavsky.denik.cz/galerie/foto.html?mm=he\\_nan\\_jakub\\_ern\\_n\\_na\\_dvojku&back=1306359976-174-4&photo=1](https://boleslavsky.denik.cz/galerie/foto.html?mm=he_nan_jakub_ern_n_na_dvojku&back=1306359976-174-4&photo=1)

Příloha č. 5: Současný pohled na jižní křídlo starého černínského zámku v Chudenicích.

[https://cs.wikipedia.org/wiki/Chudenice\\_\(z%C3%A1mek\)#/media/Soubor:Star%C3%BD\\_z%C3%A1mek\\_Chudenice.jpg](https://cs.wikipedia.org/wiki/Chudenice_(z%C3%A1mek)#/media/Soubor:Star%C3%BD_z%C3%A1mek_Chudenice.jpg)

Příloha č. 6: Současný pohled na vodní hrad Švihov.

<https://www.kudyznudy.cz/aktuality/ne-tusene-krasy-hradu-svihov-odhali-o-vikendu-exk>

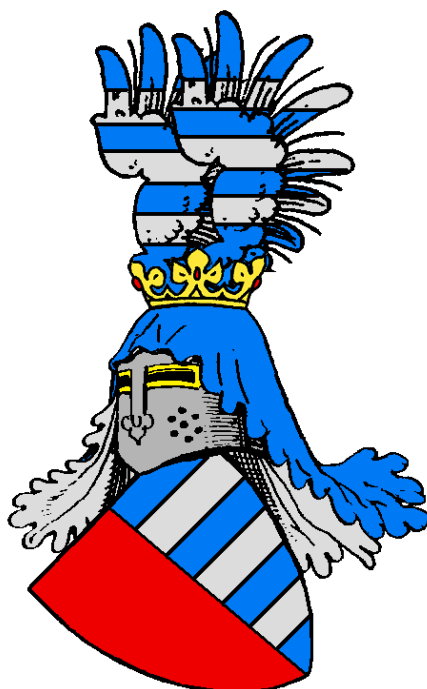
Příloha č. 7: Mapa rezidenční sítě Heřmana (fialová barva), Humprechta (růžová barva) a Heřmana Jakuba Černína z Chudenic (zelená barva).

Příloha č. 8: Plán zámku Chudenice dle A. Sedláčka, *Hrady*, s. 28.

Příloha č. 9: Plán švihovského hradu dle A. Sedláčka, *Hrady*, s. 10.

## 9. Přílohy

Příloha č. 1: Erb Černínů z Chudenic.



Příloha č. 2: Portrét Heřmana Černína.



Příloha č. 3: Portrét Humprechta Jana Černína.





Příloha č. 4: Portrét Heřmana Jakuba Černína.



Příloha č. 5: Současný pohled na jižní křídlo starého černínského zámku v Chudenicích.

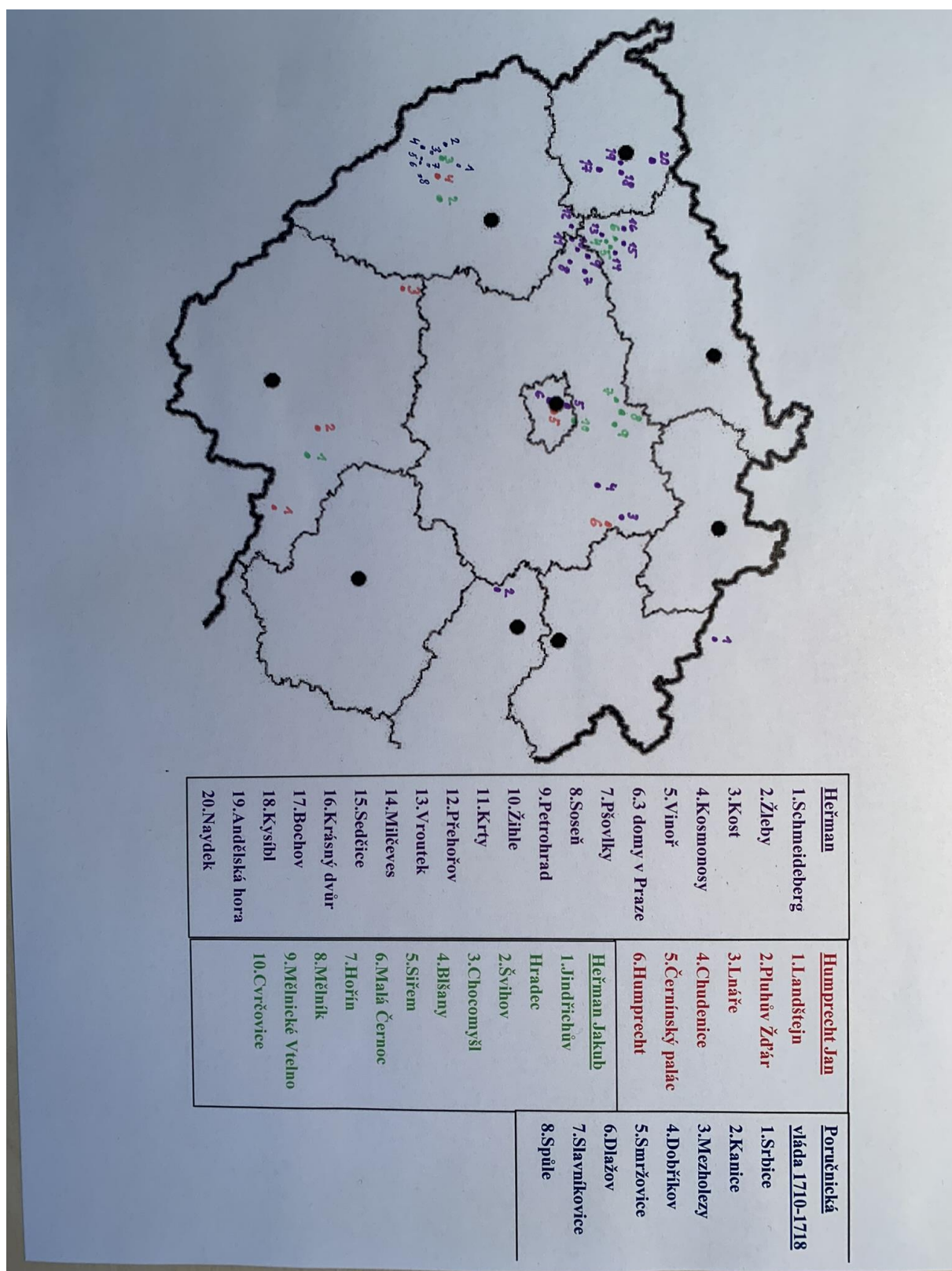


Příloha č. 6: Současný pohled na vodní hrad Švihov.

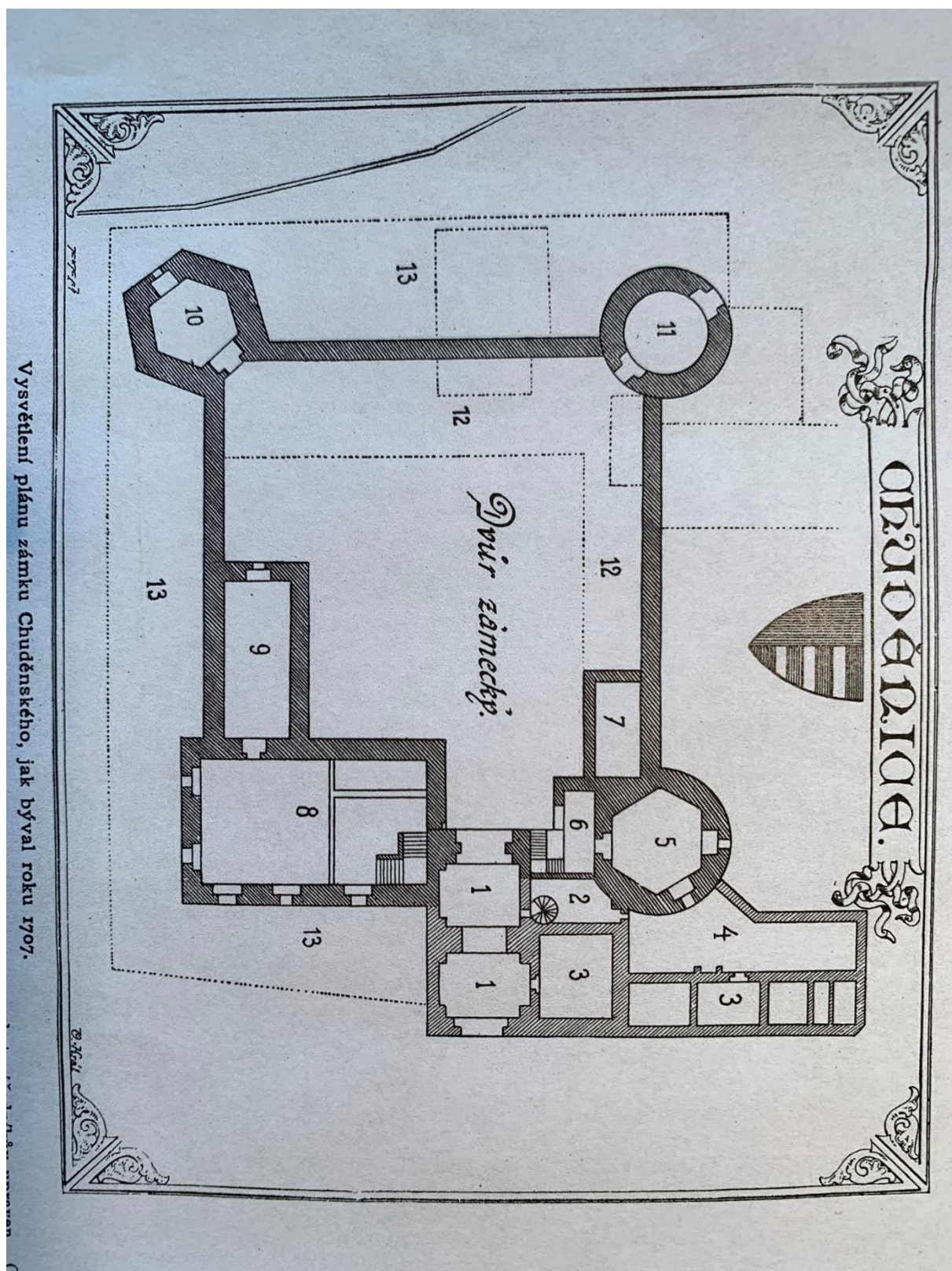




Příloha č. 7: Mapa rezidenční sítě Heřmana (fialová barva), Humprechta (ružová barva) a Heřmana Jakuba Černína z Chudenic (zelená barva).



Příloha č. 8: Plán zámku Chudenice dle A. Sedláčka, *Hrady*, s. 28.





Příloha č. 9: Plán švihovského hradu dle A. Sedláčka, *Hrady*, s. 10.

